မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှနှင့် ရှေးခေတ်စာဆိုတို့၏အရေးအဖွဲ့

သစ်သစ်လွင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ဖော်ပြသော ရှေးစာဆိုတို့၏ အရေးအဖွဲ့များကို စာပေရှုထောင့်မှ လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ရှေးခေတ်မြန်မာစာဆိုတို့၏ အရေးအဖွဲ့ကို ပုဂံခေတ်မှ ကုန်းဘောင်ခေတ်ထိ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် စာပေတို့ကို အလေ့လာခံအဖြစ် တင်ပြထားပါသည်။ မြန်မာမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပေါ်လွင်အောင် တင်ပြနိုင်သည့် စာဆိုတို့၏ စေတနာနှင့် အရေးအဖွဲ့စွမ်းရည်ကို လေ့လာ တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – *စိတ်အလှ၊ စေတနာ၊ အရေးအဖွဲ့၊ ရှေးစာဆို၊ ခေတ်။*

နိဒါန်း

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ဖော်ပြနေသော စာရေးသူတို့၏ စေတနာနှင့် အရေးအဖွဲ့တို့ကို စိစစ်ပြထားသော စာတမ်းဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာ၊ အင်းဝခေတ် ပျို့၊ တောင်ငူခေတ် ရတု၊ ညောင်ရမ်းခေတ် အိုင်ချင်း၊ ကုန်းဘောင်ခေတ် ဇာတ်တော်ကြီးဝတ္ထုများတွင် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှမျိုးစုံကို တွေ့ရှိရသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာစာဆိုတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမနှင့်အညီ ကျင့်ကြံနေထိုင်ခဲ့ကြသော မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှများကို စကားပြေ၊ ကဗျာများနှင့် တမင်မရည်ရွယ်သည့်တိုင် မိမိတို့ရေးဖွဲ့သော ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်၊ အကြောင်းအရာတို့၏ လိုအပ်ချက်အရ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားလာသည်နှင့်အမျှ တရားအသိဖြင့် လိမ္မာယဉ်ကျေးပြီး စိတ်ကောင်း စေတနာကောင်း၊ သဒ္ဓါတရားကောင်းများနှင့် ပြည့်စုံကြသော အမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို အလှူရှင်ကိုယ်တိုင်ရေး ကျောက်စာများ၌ တွေ့ကြရသည်။ ကိုယ်တိုင်ရေးကဗျာများ၌လည်း ကိုယ့်ပညာ၊ ကိုယ့်သိက္ခာနှင့် မေတ္တာတို့ကို စာဆိုတို့က ကိုယ်တိုင်ဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများ ကိုယ်စား ခံစား၍လည်း အမျိုးသမီးစာဆိုတို့က ကိုယ်စားပြုဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြသည်။ ရဟန်းစာဆိုများကလည်း အင်းဝခေတ် လူမှုအဖွဲ့အစည်းရှိ အမျိုးသမီးတို့၏ အိမ်ရှင်မကောင်းပီသသော ဂုဏ်ရည်များကို ဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ဆင်းရဲချမ်းသာမရွေး စိတ်အလှ မွေးခဲ့ကြသူ

---

* ဒေါက်တာ၊ ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ စစ်ကိုင်းတက္ကသိုလ်

တို့၏ပုံရိပ်ကို ဖမ်းယူဆုပ်ကိုင်၍ ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို စာပေ ရေးဖွဲ့ခြယ်မှုန်းခဲ့ကြသည်တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၁။ ရှေးခေတ်မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှအဖွဲ့များအပေါ် စာပေပညာရှင်တို့၏ အမြင်

ရှေးမြန်မာစာဆိုများသည် သူတို့၏စာပေများတွင် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့ကို ချန်လှပ်ထားခြင်း မရှိဘဲ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ စိတ်နေသဘောထား၊ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာ အစရှိသည်တို့ကို ခေတ်အဆက်ဆက် စာပေများတွင် ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့လေ့ရှိကြသည်။ ဘုရားဟောဇာတ်တော်များလာ မိန်းမမြတ်များအကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ရာ၌ စာဆိုတို့ ရေးဖွဲ့သည့်ခေတ်မှ အမျိုးသမီးတို့အား စိတ်နေစိတ်ထား၊ ကိုယ်ကျင့်တရားတို့ကို လမ်းပြရာရောက်အောင် ဖွဲ့ဆိုတတ်ကြသည်။ ထို့အပြင် စာဖတ်သူတို့ တွေ့ကြုံဖူးသော ဘုရားဟောဇာတ်တော်လာ အမျိုးသမီးတို့ကို စာဆို၏ ခေတ်ရှိ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့က စိတ်ကူးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တွေ့သော်လည်းကောင်း အကြောင်းအရာများကို စာဖွဲ့ရာ၌ မိန်းမသားတို့၏ဘဝ၊ မိန်းမသားတို့၏ ခံစားချက်များနှင့်အညီ သဘာဝကျပြီးလျှင် ရသမြောက်အောင် ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာစာဆိုတို့သည် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ဘဝကို ထင်ဟပ်ရေးဖွဲ့ရာမှ ကဗျာကောင်းများ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ကြပါသည်။ ထိုသို့ ဒိဋ္ဌလောကကို အခြေခံ၍ ရေးဖွဲ့သောကြောင့် မြန်မာတို့ ခံစား၍ မဆုံးနိုင်၊ မရောင့်ရဲနိုင်သော မြန်မာဆန်သည့် ကဗျာများအဖြစ် တည်တံ့နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသဘောကို–

ဇော်ဂျီက–

> "အိုင်ချင်းများသည် အိုင်ချင်းပါ ဇာတ်လိုက်များ၏ စိတ်ထား သဘောထားအရာ၌သာမက ပတ်ဝန်းကျင် အသွင်အပြင်အရာ၌လည်း မြန်မာအဆန်ဆုံး ကဗျာများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုအပ်လှသည်။"[၁]

ဟု မိန့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ ညောင်ရမ်းခေတ် အိုင်ချင်းများတွင် ရှေးမြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်ထား သဘောထားများမှတစ်ဆင့် ချစ်သူအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်တတ်ပြီးလျှင် ချစ်သူ၏

[၁] ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၄၊ ၃၂။

ရဲစွမ်းသတ္တိကို မြတ်နိုးဂုဏ်ယူတတ်သည့် စိတ်အလှနှင့် တိုင်းချစ်ပြည်ချစ်စိတ်ရှိသည့် စိတ်အလှများကို ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြောင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။

စာဆို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ကိုးခန်းပျို့တွင် ဟတ္ထိပါလတို့၏မိခင် ပုဏ္ဏေားမကြီးသည် မယားကောင်းဝတ္တရား ကျေပွန်ပုံကို−

"လင်ကို မခိုင်း၊ နေ့တိုင်းညဥ့်က၊ နိုးလုံ့လလျက်၊ စိမ်ထပဲမျိုး၊
ထွန်ကြဲတကြိုက်၊ ကောက်စိုက်ပျိုးနုတ်၊ ခြံထုတ်ကျွဲနွား၊ လယ်အား
ရေလောင်း၊ သွန်းရှူမောင်းနှင့်၊ ဖွပ်ထောင်းချက်ပြုတ်၊ နှုတ်မညံ့လျှင်း၊
ဆော်ဖန်ပြင်းသည်၊ မြော်တင်းစီရင် ရန်၏တည်း"[၁]

ဟူ၍ မင်းသုဝဏ်က သုံးသပ်ပြခဲ့သည်။ ပုဏ္ဏေားမကြီး၏ နိုးကြားထကြွ လုံ့လရှိမှု၊ လင်ယောက်ျားကို ညှာတာမှု၊ လေးစားရိုသေမှု၊ လယ်ယာမြေကို ချစ်ခင်မှု၊ အိမ်မှုကိစ္စ နိုင်နင်းမှုတို့ကို စာဆို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက အင်းဝခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ ဂုဏ်ရည်အဖြစ် ရေးဖွဲ့ခဲ့ပုံကို ထောက်ပြခဲ့သည်။ ဗိုင်းငင် ချည်ချ စသည့် လုပ်ငန်းများကို ကြိုးကြပ်၍ မအားရအောင် စွမ်းဆောင်ပုံကို−

"ဗိုင်းမှုဝါမှု၊ ညီစေတုသို့၊ ဖန်ပြုဖျစ်ကြိတ်၊ အိမ်လုံးထိတ်မျှ၊
မဆိတ်မည်း၊ ချည်ဝင့်သံလည်း၊ တရုံမပြတ်၊ ချားရဟတ်နှင့်၊
ချည်သွတ်မချာ၊ ချည်စာယူထ၊ မအားကြတည့်"[၂]

ဟူ၍လည်း စာဆို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက ဖွဲ့ဆို၍ အင်းဝခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ ခေတ်ပုံရိပ်ကို ထင်ဟပ်ပြခဲ့သည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့သည် ကိုယ်ကျင့်တရား၊ သစ္စာတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့်သူများ ဖြစ်သည့်အပြင် မိန်းမပီသမှု၊ လင်ကို ချစ်ခင်မြတ်နိုး အလေးထား ဂရုစိုက်မှု စသည့် မြတ်နိုးဖွယ် စိတ်အလှတို့ကို ကိုးခန်းပျို့မှတစ်ဆင့် တွေ့ရကြောင်း ဆရာကြီးမင်းသုဝဏ်က သုံးသပ်ပြထားသည်။

အင်းဝခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ အိမ်ထောင်မှုဘဝတွင် အိမ်ရှင်မကောင်းများ ပီသစွာ ပြုမူနေထိုင်ပုံတို့ကို ဖွဲ့ထားသော အဖွဲ့များကို မင်းယုဝေက−

"ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက ပုဏ္ဏေားမကြီးသည် မျိုးတို့ကို ရေစိမ်ရန်၊ ထွန်ရန်၊ ကြဲရန်၊ ကောက်စိုက်ပျိုးနုတ်ရန်၊ ကျွဲနွားတို့ကို ခြံမှ ထုတ်ရန်၊ လယ်တွင် ရှူများ မောင်းများဖြင့် ရေသွင်းရန်၊ ဆန်စပါးတို့ကို ဖွပ်ထောင်းရန် အစရှိသော တောင်သူလယ်သမား

---

[၁] ဇော်ဂျီနှင့်မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၂၅။
[၂] ဇော်ဂျီနှင့်မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၂၅။

> ကိစ္စအဝဝတို့ကို ခင်ပွန်းလင်အား မခိုင်း။ မယားကောင်း ပီပီ မိမိကိုယ်တိုင် ငယ်သားတို့ ဆောင်ရွက်အောင် ကောင်းစွာကြည့်ရှု စီစဉ်ဆော်ဩတတ်ကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်မှာ လွန်စွာ နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်လေသည်။"[၁]

ဟူ၍ သုံးသပ်တင်ပြခဲ့သည်။ အင်းဝခေတ်စာဆို ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရသည် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ လူမှုဆက်ဆံရေး ကျွမ်းကျင်ပုံ၊ ခင်ပွန်းသည်အပေါ် ဆက်ဆံပုံတို့ကိုလည်း ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ ဇနီးကောင်းပီသမှု၊ ဇနီးကောင်းဝတ္တရား ကျေပွန်မှု၊ မိန်းမပီသမှု၊ အိမ်ထောင်မှုနိုင်နင်းမှုတို့ကို ပျို့ကဗျာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် ပုဂံခေတ်ကပင် အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူရပ်တည်နိုင်ခဲ့သည်ကို မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က–

> "ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ (မြစေတီကျောက်စာ၊ ခရစ်နှစ် ၁၁၁၂ခန့်)တွင် အရိမဒ္ဒနပူရ ပုဂံပြည့်ရှင် ဂြိတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ ကျန်စစ်သားမင်းကြီးနှင့်အတူ မင်းကြီး၏ မိဖုရားဖြစ်သော တြိလောကဝဋံသကာဒေဝီ (သုံးလောက ဦးဆောက်ပန်း)၏ အမည်ကို တန်းတူယှဉ်တွဲ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ လောကသုံးပါးတွင် ဦးခေါင်း၌ စိုက်ထိုးပန်ဆင်ရသော ပန်းဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရသော ထိုဘွဲ့အမည်သည် မိဖုရားကြီး၏ မြတ်နိုးဖွယ် ဂုဏ်ရည်ကို ဖော်ပြလျက် ရှိသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် ဦးဆောက်ပန်း မိဖုရားကို ချစ်မြတ်နိုးသည့်အလျောက် ရတနာအဆင်တန်ဆာများနှင့်တကွ ကျွန်သုံးရွာကို အပိုင်စားပေးသနားခဲ့ကြောင်း ကျောက်စာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ခင်ပွန်းသည် မြတ်နိုးသော ဇနီးသည်တစ်ဦး၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဤကျောက်စာက ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။"[၂]

ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့သည် ခင်ပွန်းသည်တို့၏ ချင်ခင်မြတ်နိုးမှု၊ အရေးပေးမှုများ ခံစားခွင့်ရှိသည်။ မြန်မာအမျိုးသားတို့ကလည်း သူတို့၏ အရေးကြီးသည့်ကိစ္စအဝဝတို့ကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင်လေ့ရှိခြင်းနှင့် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့ကလည်း မိမိတို့၏ ခင်ပွန်းကို အကြံဉာဏ်ကောင်းများ ပေးခြင်းတို့ ရှိခဲ့သည်။ ဘုရင်၏ မိဖုရားကြီးများကို

[၁] တိုက်စိုးနှင့် မင်းယုဝေ၊ ၂၀၀၅၊ ၁၂။
[၂] ခင်မင်၊ မောင်၊ ၂၀၁၄၊ ၆၀၄။

ပြည်ထောင်ဖက်ဟု သုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် မိဖုရားဖွားစောသည် နရသီဟပတေ့မင်းအား အကြံပေးလမ်းပြခြင်း ပြုနိုင်ခဲ့ကြောင်းကို ရာဇဝင်ကျမ်းများအရ သိရသည်။ အမျိုးသမီးများကလည်း မိခင်ကောင်းများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သမ္ဘုလသည် သားတော် ရာဇကုမာရ်ကိုလည်း လိမ္မာယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမနိုင်ခဲ့ဟန် ရှိသည်။ ရာဇကုမာရ်သည် သာသနာ၌ ကြည်ညိုသည်။ မိခင်မှတစ်ဆင့်ရသော ကျွန်သုံးရွာနှင့် လက်ဝတ်တန်ဆာတို့ကို ဘုရားအား လှူဒါန်းခဲ့သည်။ ဖခင်ကျေးဇူးကိုလည်း တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ မိခင်ကောင်းတစ်ယောက်၏ ဆုံးမသွန်သင်မှုအောက်တွင် ကြီးပြင်းခဲ့သည့် အတွက်ကြောင့်ဟု သုံးသပ်မိသည်။

အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အညီ နေထိုင်ခဲ့ကြသကဲ့သို့ ဘုရားတရားတော်နှင့်အညီလည်း သီလလုံခြုံကြသည်။ စိတ်နေသဘောထားပါ လှခဲ့ကြသည့်အတွက် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ဂုဏ် ခေတ်အဆက်ဆက် ထည်ဝါခဲ့ပေသည်။ ထိုဂုဏ်ရည်ကို ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာစာဆိုတို့ကလည်း မခြွင်းမချန် အရောင်တင် ခြယ်မှုန်းပေးခဲ့ကြပါသည်။

၂။ ပုဂံခေတ်၊ အင်းဝခေတ်၊ တောင်ငူခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှနှင့် ရှေးခေတ်စာဆိုတို့၏ အရေးအဖွဲ့

၂၊ ၁။ ပုဂံခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပေါ်လွင်စေသော အရေးအဖွဲ့

ပုဂံခေတ်တွင် ရသစာပေများ မထွန်းကားသေးပါ။ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပုဂံခေတ် စာပေများတွင် တွေ့ရှိရသည်။ သိဃ်သူ့သမီးကျောက်စာတွင်–

"မထိလိုမြေး၊ မင်းမယား၊ သိဃ်သူ့သမီး"[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

> "ဤငါတို့ပြုသော ကောင်းမှုအကျိုး အတို့ခပ်သိမ်းသော အစိုးရသော ရေမြေသခင်ဖြစ်သော မင်းကြီးလည်း ရစေ၏ ဤကောင်းမှု အာနုဘော်ဖြင့် ပြည်တိုင်းကား ခပ်သိမ်းသော နှိုက်နေသော လူခပ်သိမ်းသော၏ အစီးအပွား ချမ်းသာကို ရှာပေလျက် သက်တော်ရှည်စွာနေ၍ ဤကောင်းမှုကို ထောက်ပင့်စေသတည်း"[၂]

ဟုလည်းကောင်း၊

---

[၁] ငြိမ်းမောင်၊ ၁၉၈၂၊ ၂၈။
[၂] ငြိမ်းမောင်၊ ၁၉၈၂၊ ၂၈။

"အချင်းချင်း အမျက်အဩ် တစ်ခွေမရှိ၊ ချစ်သောမျက်စိဖြင့် ရှုကြ ရစေ၏"[၁]

ဟုလည်းကောင်း ရေးထိုးထားသည်။ ပုဂံခေတ်အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ အဘိုး၊ ဖခင်နှင့် ခင်ပွန်းတို့ကို ဦးထိပ်ထားသည့်၊ မြတ်နိုးချစ်ခင်လေးစားသည့် စိတ်အလှကို တွေ့ရသည်။ သိင်္ဃသူ့သမီးသည် မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချတတ်သည်။ ပြည်သူပြည်သားတို့ကို ချစ်ခင် အလေးထားသည်။ အချင်းချင်းအပေါ် မနာလို အမုန်းထားစိတ် မရှိပေ။ မိမိစိတ်နှလုံး ငြိမ်းအေးသကဲ့သို့ မိမိပတ်ဝန်းကျင်ကိုလည်း ငြိမ်းအေးစေလိုသည်။ ဘုရင့်မိဖုရားပီပီ ပြည်သူတို့ ကောင်းကျိုးကိုလည်း လိုလားသည့်သူဖြစ်ကြောင်း သိင်္ဃသူ့သမီးကျောက်စာကို ဖတ်ရှုသူတို့ နားလည်ခံစားကြရသည်။ အလှုရှင်သည် မိမိ၏နှလုံးသား ခံစားမှု၊ ခံယူမှုတို့ကို မှတ်တမ်းတင်ရေးထိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုမှတ်တမ်းသည် ပုဂံခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ဖော်ကျူးတင်ပြနေပါသည်။

ထို့ပြင်–

"ရမ္မက်ကြီးသော၊ မရောင့်ရဲတတ်သော၊ အမျက်ကြီးသော၊ သူတစ်ထူးကို ညှဥ်းဆဲတတ်သော၊ ပညာမရှိသော၊ မိုက်သော၊ ဝန်တိုသော၊ အပေးအကမ်းမရှိသော၊ သစ္စာမရှိသော၊ ပျက်တတ်သော၊ မေ့လျော့သော၊ အောက်မေ့တသ ကင်းသော မဖြစ်မူ၍"[၂]

ဟူ၍ မဖြစ်လိုကြောင်း ဆုတောင်းသည်။ လိုချင်သော ဆုများကို–

"ရမ္မက်နည်းသော၊ ရောင့်ရဲလွယ်သော၊ အမျက်နည်းသော၊ သနား တတ်သော၊ ပညာရှိသော၊ အကြောင်းကိုသိတတ်သော၊ ဝန်မတိုသော၊ အပေးအကမ်းရှိသော၊ သစ္စာရှိသော၊ မပျက်တတ်သော၊ မမေ့လျော့သော၊ အောက်မေ့တသရှိသော ဤသို့သော အကျိုးကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံလျှက် သံသရာ၌ကျင်လည်၍ မေတ္တေယျဘုရား မျက်မှောက်ကင်္ကာလျှင် မြတ်သော အကျွတ်တရား ရလိုသတည်း"[၃]

ဟူ၍ ဖြစ်လိုသောဆုများကို တောင်းခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်တို့နှင့် ပြည့်လျှမ်းပြီး စိတ်ယုတ် စိတ်ညံ့တို့ ကင်းစင်နေသော ပုဂံခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦး ဗုဒ္ဓ၏ တရားနှလုံးသွင်း၍ ကျင့်ကြံနေထိုင်သော အမြင့်မြတ်ဆုံးနှင့် အစင်ကြယ်ဆုံး စိတ်အလှကို

---

[၁] ငြိမ်းမောင်၊ ၁၉၈၂၊ ၂၈။

[၂] ငြိမ်းမောင်၊ ၁၉၈၂၊ ၂၉။

[၃] ငြိမ်းမောင်၊ ၁၉၈၂၊ ၂၉။

တွေ့ရှိရသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက် ပုဂံခေတ်အမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပုဂံခေတ် အလှူမှတ်တမ်းမှတစ်ဆင့် ခံစားသိရှိရပါသည်။ နှလုံးသားအလှကို ပါဠိစကားလုံးတို့ကို မြန်မာမှုပြန်ဆိုပြီး ရေးသားခဲ့ခြင်းမှာ လေးစားလောက်ပါသည်။

ကျစွာမင်းမိထွေးတော်ကျောက်စာတွင်လည်း–

> "အိမ်လည်း ငါနေ၏။ ကျွန်လည်း ငါစေ၏။ လယ်လည်း ငါစား၏။ အိမ်ငါနေသောထက်ကား သီတင်းပညာရှိသော သံဃာနေသော မြတ်၏ ဟူ၍ ငါကြံမိရကား ဂူလည်းပြု၏။ ဂူပြီးရကား ဘုရားလောင်းကို ငါကြား၏။ မြတ်စွာသော ငါ့သခင် အတို့ကျွန်ကို ပြုပေးသော အိမ်တည်း၊ သာလည်းသာနိုးစွာ၏။ အတို့ကျွန်တို့ နေသောထက်ကား သံဃာနေသော မြတ်၏ ဟူ၍ ဂူလည်းပြု၏။ အိမ်လည်း ကျောင်းရည်၏။ ပေးသောမူသော အိမ်ထောင် ကျွန် လယ်လည်း အတို့ကျွန်လှူ၏။"[၁]

ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ မိထွေးတော်သည် တူတော်ကို သနားကြင်နာစွာ ပြုစုကျွေးမွေးခဲ့သည့် မိခင်စိတ်ရှိသော စိတ်ထားအလှရှိသူ ဖြစ်သည်။ တူတော်မင်းတရား၏ ကျေးဇူးတုံ့ပြန်မှုတို့ကို မက်မောတွယ်တာစိတ် မရှိသူ၊ တရားသဘောကိုသိသူ စသည့် စိတ်ထားအလှတို့ကို မြတ်နိုးဖွယ် တွေ့ရှိရသည်။ လောကီတွင် အကြင်နာစိတ်နှင့် ရှင်သန်ပြီး လောကုတ္တရာအတွက် အကျိုးရှိအောင် သဒ္ဓါစိတ်မွေး၍ ကောင်းမှုပြုသည့် မိထွေးတော်၏ စိတ်အလှကို အလှူမှတ်တမ်းက ကြည်ညိုလေးစား စံထားရသည့် စိတ်အလှတရားပေါ်အောင် ရေးသားထားသည်။

ပုဂံခေတ် အမျိုးသမီးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ယုံကြည်ကြသူ၊ ဗုဒ္ဓအဆုံးအမကို နာခံကြသူများပီပီ သဒ္ဓါစိတ် ထက်သန်သည်။ စိတ်နှလုံး အေးချမ်းကြသည်။ ထိုသို့သော စိတ်စေတနာတို့ကို ပေါ်လွင်အောင် မှတ်တမ်းတင်နိုင်သည့် ပုဂံခေတ် အမျိုးသမီးတို့၏ ဂုဏ်ရည်မှာလည်း လေးစားဂုဏ်ယူဖွယ်ပင် ဖြစ်သည်။

အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာ စကားပြေများတွင်သာ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည် မဟုတ်ပါ။ ပုဂံခေတ်၏ ရွှေနှင့်ယိုးမှားပန်းစကား ကဗျာတွင်လည်း ပုဂံခေတ် မိန်းမပျို၏ စိတ်အလှကို–

---

[၁] ငြိမ်းမောင်၊ ၁၉၈၂၊ ၁၆၉။

"စကားပွင့်နှင့်၊ နှိုင်းတင့်နိုးသည်၊ ရဲမျိုးသမီး၊ မောင်ကြီးနှမ၊ ညက်လုပြာစင်"[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

"မြိတ်လွတ်စုလည်း၊ ငယ်ကတည်းက၊ ကျွမ်းဝင်ကြသည်၊ မွေးဖတူရင်း၊ မျိုးသည်မင်းနှင့်၊ ချစ်ခြင်းစုရုံး၊ သက်ထက်ဆုံးသည်၊ နှလုံးမခြား၊ စောင့်တရား"[၂]

ဟုလည်းကောင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ရှေးခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ အဆင်းရောအချင်းပါပြည့်စုံသော၊ မေတ္တာ သစ္စာ ကိုယ်ကျင့်တရားတို့နှင့် ပြည့်ဝသော၊ အချစ်ကိုတန်ဖိုးထားသော မြတ်နိုးနှစ်သက် ဂုဏ်ယူဖွယ် စိတ်အလှကို နှောင်းခေတ်သူတို့မြင်ယောင်လာ၊ အတုယူ လက်ခံ ကျင့်သုံးတတ်လာနိုင်အောင် လမ်းညွှန် ရေးဖွဲ့ထားနိုင်သည့် ကဗျာတစ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်စာပေများတွင် ရှေးခေတ်မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ ခံစားမှု၊ ဆင်ခြင်နိုင်မှု၊ အကြင်နာတရားရှိမှု၊ လောကီ၊ လောကုတ္တရာအတွက် အကျိုးရှိရှိ ဆောင်ရွက်နိုင်မှု၊ ကိုယ်ကျင့်သီလ လုံခြုံမှုတို့နှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်နိုးဖွယ်ရာ စိတ်အလှတို့ကို ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ တွေ့ရှိရသည်။

၂။ ၂။ အင်းဝခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပေါ်လွင်စေသော အရေးအဖွဲ့

အင်းဝခေတ် စကားပြေနှင့် ကဗျာများတွင်လည်း အမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို တွေ့ရသည်။ ပါရာယနဝတ္ထုတွင် ဗုဒ္ဓလက်ထက်တော်က ဧတဒဂ်ရ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ တရားအသိဖြစ်ပေါ်ပုံကို–

"မြတ်စွာဘုရား အပါးတော်၌နေ၍ အရှုအသာ ပျော်ပါးဖွယ်ဖြစ်သော ဘုရားမြတ်စွာကို မဖူးမြင်မိဘဲ ကြာတင်လှလေ၏တကား။ ယပ်တော်ခံသော သတို့သမီး၏ နောက်လိုက် အလုပ်အကျွေးမျှ ငါ မဖြစ်ကောင်းပလေတကား၊ ငါ့အမှတ်ကား ချွတ်လေ

[၁] မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်း(ပတွဲ)၊ ၁၉၂၁၊ ၁၆။
[၂] မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်း(ပတွဲ)၊ ၁၉၂၁၊ ၁၆။

> စွတကားဟု အလဲလဲ အလိုလိုရှိလျက် ယပ်တော်ခံသော သတို့သမီးကို
> ကြည့်၍ ချီးမွမ်းတုံတုံ ချီးမွမ်းသော ခေမာမိဖုရား"[၁]

ဟူ၍ ရေးသားထားသည်။ ခေမာမိဖုရားသည် ဉာဏ်အမြော်အမြင်ကြီးသူ၊ သံဝေဂ သတိရှိသူ ဖြစ်သည်။ ဤဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲသွားသော ယပ်တော်ခံ သတို့သမီး၏ ကိုယ်နှင့် ငါ၏ခန္ဓာကိုယ်ကား အတူတူသာတည်း။ တစ်နေ့တွင် ဤသို့ဖြစ်လတ္တံ့ဟု သံဝေဂယူသည်။ ရုပ်ခန္ဓာသည် နှစ်လိုတပ်မက်ဖွယ် မရှိဟု တွေးတောဆင်ခြင်ဉာဏ် ရှိသူ ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ တရားအဆုံးတွင် အကျွတ်တရားရ၍ ရဟန္တာမ ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်၏ သာသနာဝယ် ထင်ရှားခဲ့သူ၊ ကောသလမင်းကြီး မေးသော သိမ်မွေ့နက်နဲသော ပြဿနာများကို ဖြေကြားနိုင်မှုတို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားက ပညာ အရာ၌ ဧတဒဂ်အရာ ပေးခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ တရားတော်ကို ခွဲခြားဝေဖန်၍ နက်နဲစွာ တွေးမြင်ပြီး အကျင့်မြတ်တို့နှင့် ပြည့်စုံအောင် ဆက်လက်နည်းခံကျင့်သုံးသော ခေမာထေရီ၏ စိတ်အလှဂုဏ်ရည်မှာ လေးစား မြတ်နိုး အတုယူစရာ ဖြစ်ပါသည်။ ယပ်တော်ခံသတို့သမီးကိုကြည့်ရင်း ဆင်ခြင်ဉာဏ် နှင့် ဆင်ခြင်မိသည့် လေသံပါအောင် ဆရာတော် ရှင်မဟာသီလဝံသက ဗုဒ္ဓလက်ထက်က ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်ပြီး တရားအသိရှိသော ခေမာထေရီကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများကို စံပြု အတုယူဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ အင်းဝခေတ် အမျိုးသမီးတို့အား စံပြုစေ ခဲ့သည်။

ပြည်စုန် မော်ကွန်းတွင်–

> "နှမရင်းကို၊ သနင်းပြည့်ရှင်၊ မျက်နှာမြင်သော်၊ အကြင်မျှလောက်၊
> ကျူးစိတ်နှောက်လည်း၊ မနှောက်စတော၊ သီဒါရေလျှင်၊ ကြည်ထွေ
> သန့်လွင်၊ မြူရိပ်စင်သို့၊ ရောက်ဝင်ထံပါး၊ ရှစ်သောင်းဖျားလျှင်၊
> တရားပြည့်လျှမ်း၊ မေတ္တာမွမ်း၍၊ မင်းခမ်းအလျောက်၊ လေးဆူ
> မြောက်သား၊ လက်ကောက်သံလေး၊ ရည်ရှင်ပေးမှ၊ မင်းရေးချောင်၊
> ဖျည်တားကျံသော်၊ အရွှံလည်းပါ၊ သခ်ယာနှင့်၊ ကျော်စွာစုံပေါင်း၊
> လုပ်ကြံကောင်းသည်၊ အကြောင်းပြန်လှာ လော်လဲတည်း"[၂]

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ တိုင်းရေးပြည်ရေးတွင်လည်း တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှနေ၍ ရှင်ဘုရင်၏ အကျိုးကို ကူညီပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးသည့်၊ ချစ်ကြည်စည်းလုံးမှု ညီညွတ်မှုရှိစေရန် ပူးပေါင်းစွမ်းဆောင်ပေးသည့် ရေးခေတ် မိဖုရားတို့၏ စိတ်ထားအလှကို မှတ်တမ်းတင်

---

[၁] သီလဝံသ၊ မဟာ၊ ရှင်၊ ၁၉၆၆၊ ၁၁၅။

[၂] ရှင်ထွေးညို၊ ၁၉၆၅၊ ၂၆။

ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ပြည်စုန်မင်း မဟာသီဟသူရ၏ မိဖုရားကြီးသည် လက်ကောက်ကို ချွတ်၍ မေတ္တာဓာတ် ကူးစက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ပုံကို စာဆိုက မိမိရရ မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အင်းဝခေတ်သည် ပျို့ခေတ် ဖြစ်သည့်အလျောက် ပျို့စာပေများတွင်လည်း အင်းဝခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ဇာတ်လမ်းတွင် ပါဝင်သော ဘုရားလောင်း ဟတ္ထိပါလ၏မိခင် ပုဏ္ဏေားမကြီး၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လင်ယောကျ်ားကို ငဲ့ညှာပုံ၊ အိမ်မှုကိစ္စကို တက်ကြွနိုးကြားစွာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပုံ တို့ကို ကိုးခန်းပျို့တွင်–

"လင်ကိုမခိုင်း၊ နေ့တိုင်းညဥ့်က၊ နိုးလုံ့လလျက်၊ စိမ်ထမျိုးပဲ၊
ထွန်ကြဲတကြိုက်၊ ကောက်စိုက်ပျိုးနုတ်၊ ခြံထုတ်ကျွဲနွား၊ လယ်အား
ရေလောင်း၊ သွန်းနူမောင်းနှင့်၊ ဖွပ်ထောင်းချက်ပြုတ်၊ နှုတ်မည့်လျှင်း၊
ဆော်ဖန်ပြင်းသည်၊ မြော်တင်းစီရင်ရန်၏တည်း။"[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

"ဗိုင်းမှုဝါမှု၊ ညီစေတုသို့၊ ဖန်ပြုဖျစ်ကြိတ်၊ အိမ်လုံးထိတ်မျှ၊
မဆိတ်မည်၊ ချည်ငင်သံလည်း၊ တစ်ရံမပြတ်၊ ချားရဟတ်နှင့်၊
ချည်သွပ်မချာ၊ ချည်စာယူထ၊ မအားကြသည့်၊ ချည်ချ ချည်ရှယ်၊
လုပ်ဖွယ်မပျက်၊ လက်ယက်ယဉ်ခုံ၊ သုံးပါးစုံလျက်။"[၂]

ဟုလည်းကောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဟတ္ထိပါလတို့၏မိခင် ပုဏ္ဏေားမကြီးသည် ဇနီးဝတ္တရား ကျေပွန်သူ၊ ဇနီးကောင်းပီသသူ၊ အိမ်မှုကိစ္စတို့ကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်သူ ဖြစ်ကြောင်း၊ ကောင်းစွာ စီစဉ်တတ်သူဖြစ်ကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ စာဆိုအရှင်သည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ပွင့်တော်မမူမီက ဇာတ်ကြောင်းပါ ပုဏ္ဏေားမကြီး၏ပုံရိပ်ကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင် စာဆို တွေ့မြင်နေရသော အင်းဝခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ ပုံရိပ်ကိုကြည့်၍ ဖွဲ့ဆိုခဲ့ဟန် ရှိသည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိ၏ နေမိဘုံခန်းပျို့တွင် ဗီရဏီနတ်သမီးသည် အတိတ်ဘဝက သူတစ်ပါးအိမ်တွင် ကျွန်အဖြစ် ခိုင်းစေခံရသူ ဖြစ်သည်။ အတိတ် ဘဝတွင် ရှာဖွေရသမျှကို လှူဒါန်းမှုပြုခဲ့သည်ကို–

"နွဲ့နှောင်းပြာကြည်း၊ ဆွေမယ်နည်းလျှင်၊ ရှာဆည်းကိုယ်ကျိုး၊
ပြုစုပျိုးက၊ ကောက်မျိုးနေမြန်း၊ သွေ့မာလှန်းသို့၊ ရဟန်းပုဏ္ဏား၊

---

[၁] ရဋ္ဌသာရ၊ မဟာ၊ ရှင်၊ ၁၉၅၆၊ ၇၈။
[၂] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၇၊ ၇၀။

> လျှုခံအားလည်း၊ မယ်ဘွားနှစ်လို့၊ စားရာဘို့တွင်၊ တချို့ခွဲဝေ၊ ပေးလှူထွေနှင့်၊ ရပ်မြေဝေးစွာ၊ ဧည့်သည်လာလည်း၊ ကြင်နာစုံမက်၊ ခေါ်စိုက်စက်သား၊ ရင်ထက်ပိုက်ဖြား၊ မွေးသည့်သားသို့"[၁]

ဟုလည်းကောင်း အလှူအတန်းသာမက ဥပုသ်သီတင်းဆောက်တည်ခြင်း၊ နေ့စဉ်ပုတီးစိပ်၊ ရှိခိုးခြင်း ကောင်းမှုကိစ္စတို့ ပြုခဲ့သူဖြစ်ကြောင်းကို–

> "မုန့်ကြွပ်တစ်လွှာ၊ သကာတစ်ခဲ၊ တင်လဲတစ်မှုတ်၊ လက်သုတ်တစ်ထည်၊ ဆီရည်တစ်စက်၊ ထွန်းလက်ဆီမီး၊ သစ်သီးတစ်လုံး၊ ပန်းကုံးတစ်သွယ်၊ ကိုယ်ဝယ်ရစ်ပတ်၊ တထည်ဝတ်က၊ အမြတ်ခေါင်းထက်၊ တစ်ပိုင်းဝက်၍၊ ရက်ရက်စွန့်လေ၊ အဝှန့်နေသား၊ သဗ္ဗေသတ္တာ၊ သတဝါလည်း၊ ဝမ်းသာလူလူ၊ သာဓုမွက်ဟ၊ အမျှမျှလျှင်၊ မယ်လျကုသိုလ်၊ ရစေဆိုလျက်၊ ဟင်းချိုယောက်မ၊ တစ်စမကျန်၊ လှူဝေဖန်၍၊ သူ့ကျွန်ဖြစ်လျက်၊ သူ့အိမ်ထက်ဝယ်၊ သူ့လက်မကင်း၊ သူ့အချင်းလည်း၊ ဝါတွင်းဝါပ၊ စောင့်သီလနှင့်၊ ညဟူသရွေ့၊ ဩဇာငွေ့လည်း၊ မတွေ့မွတ်သိပ်၊ သူ့အိမ်ရိပ်တွင်၊ အိပ်လည်းရှိခိုး၊ ဆောက်တည်နိုးက၊ ပုတီးစာတီ၊ လက်အုပ်ချီ၍"[၂]

ဟုလည်းကောင်း အတိတ်ဘဝတွင် ကောင်းမှုကုသိုလ်တို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် စိတ်စေတနာအလှတို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် အရောင်အဝါတို့ဖြင့် တင့်တယ်သည့် ဗီရဏီနတ်သမီး ဖြစ်ရပုံကို–

> "နှုတ်လျှင်မွန်တောင်း၊ ကျင့်ရည်ကောင်းသည်၊ လမ်းကြောင်းနတ်ပြည်ခရီးတည်း"[၃]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။ ဆင်းရဲသော်လည်း ဗုဒ္ဓ၏အရိပ်မှ မြန်မာအမျိုးသမီးပီပီ သဒ္ဓါစိတ်၊ မေတ္တာစိတ်၊ ကျေးဇူးသိစိတ်တို့ဖြင့် စိတ်အလှဆင်၍ ရှင်သန်သွားပုံကို စာဖတ်သူတို့ ကူးစက်ခံစားနိုင်အောင် ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ရှင်အဂ္ဂသမာဓိသည် ဘုရားလောင်း နေမိမင်း ဘဝဖြင့် နတ်ပြည်တွင် ဆုံခဲ့ရသော ဗီရဏီနတ်သမီး၏ အတိတ်ဘဝ စိတ်ထားကို ဖွဲ့ရာ၌ အင်းဝခေတ် အမျိုးသမီးတို့၏ လူမှုအဖွဲ့အစည်းကို ထင်ဟပ်၍ ပုံဖော်ထားခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

---

[၁] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၇၊ ၇၅။
[၂] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၇၊ ၇၇။
[၃] အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်၊ ၁၉၇၇၊ ၇၈။

အင်းဝခေတ်စာဆို မိဖြူ၏ နန်းတွင်မိဖြူရတုတွင် မိဖြူသည် မိမိကိုယ်ကို နိဗ္ဗာန်ကူးသူတို့ ဖြောင့်တန်းစွာ ကူးကြရသော ကူးတို့ဆိပ်ဖြစ်သည့်၊ တုနှိုင်းဖွယ်ရာ မရှိသည့် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၊ ရနံ့မွှေးပြီး မြင်သူတိုင်း မရူးဘဲမနေနိုင်သော ပန်းတကာ့ ပန်းတို့က ဦးညွတ်ရသည့် မဉ္ဇူသကနတ်ပန်းတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြခဲ့သည်။ ရတု အဆုံးတွင်–

"နန်းတွင်မိဖြူ၊ ကျွန်ုပ်ဟူသား၊ ကြီးထူပညာ၊ ဥစ္စာရည်သွား၊ မျိုးမည်အားနှင့်၊ သားလည်စုံအင်၊ ကြယ်သို့ထင်လျက်၊ မြင်မြင်သမျှ၊ သိပ္ပခေါင်ထွတ်၊ တတ်ပါသည်ချည်း၊ ဖွဲ့နည်းကဗျာ၊ လင်္ကာရတု၊ ဆိုမှုရှုရှု၊ ကြားကပြေပြစ်၊ ကညစ်ငုံချွန်း၊ ရေးသူပန်းလိမ့်၊ ရွှေနန်းစံတင်၊ ဘက်မမြင်သည်။ ။ နန်းတွင်မိဖြူသာ တကား။"[၁]

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ရွှေနန်းတော်ထက်တွင် စံတင်ထားထိုက်သူ၊ မည်သူကမျှ မယှဉ်ပြိုင်နိုင်သူဖြစ်သည့် သူ့ဂုဏ်ကို ရေးဖွဲ့ထားသည်။ နန်းတွင်မိဖြူ၏ ကိုယ်ရည်သွေး အဖွဲ့တွင် အင်းဝခေတ် အမျိုးသမီးတို့သည် အသိပညာ၊ အတတ်ပညာများကို တတ်မြောက်သူ၊ စာပေများကိုပင် ရေးဖွဲ့နိုင်သူများအဖြစ် ထိထိမိမိ ဂုဏ်တင်ဖွဲ့ဆို ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပညာဂုဏ်အတွက် မာနရှိသကဲ့သို့ စိတ်အလှတရား အတွက်လည်း မိမိကိုယ်ကို ကျေနပ်သူဖြစ်ကြောင်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

နန်းတွင်မိညိုရတုတွင်လည်း မိညိုသည် သူ၏အရည်အချင်းကို ဘုရားရှင် အဘိဓမ္မာတရား ဟောကြားခဲ့သော မြင့်မိုရ်တောင်၊ အထူးခြားဆုံးဖြစ်သည့် ဗဟိုရ်စည် တို့နှင့် ခိုင်းနှိုင်း၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

"နန်းတွင်မိညို၊ ကျွန်ုပ်ဆိုသား၊ မှောင်ကိုပယ်ခွင်း၊ ဆီမီးဝင်းသို့၊ သတင်းငါးမည်(အဆင်းငါးမည်)၊ သီလတည်လျက်၊ ညက်ကြည်ခြောက်ထွေ (လှရည်ညက်သေး)၊ သရေသုံးထပ်၊ စောင့်ကြပ်မကွာ၊ ရှိသေစွာသား၊ ဆရာရေးက၊ ဆုံးမစကား၊ ခွန်းဆယ်ပါးကို၊ မှတ်သားခလေ့၊ ပြော၍မဆို (ပြေး၍မဆို)၊ သူ့ကိုနှိပ်စက်၊ မာန်မထွက်တည့်၊ ဝှန်တက်ပညာ၊ လင်္ကာရတု၊ ဆိုမှုရှုရှု၊ ကြားက စိတ်ဝမ်း၊ သူနားချမ်းလိမ့်၊ စွဲလမ်းကိုယ်တွင်၊ တောင်နှယ် ထင်သည်။ ။ နန်းတွင်မိညိုသာတကား။"[၂]

---

[၁] မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်း(ပတွဲ)၊ ၁၉၂၁၊ ၈၂။
[၂] မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်း(ပတွဲ)၊ ၁၉၂၁၊ ၈၂။

ဟူ၍ ဖွဲ့ထားသည်။

အထက်ပါရတုများတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အပြိုင် စာစပ်ဆိုကြသော်လည်း ဂုဏ်သိက္ခာကို မထိခိုက်ဘဲ၊ ရန်လိုဒေါသမဖြစ်ဘဲ ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် မိမိတို့၏ဂုဏ်ကို ပညာတတ်စာဆိုများပီပီ ယှဉ်ပြိုင်တတ်ကြသည့် မိဖြူ၊ မိညိုတို့၏ စိတ်ထားအလှကို ၎င်းတို့၏ စာပေများက ပြောပြနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ စိတ်ထားလိမ္မာယဉ်ကျေး၍ ပညာရှိရုံသာမက စာကဗျာများကိုပင် ဖွဲ့ဆိုနိုင်ကြသည့် အင်းဝခေတ် အမျိုးသမီးဂုဏ်ရည်ပြ အဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။

အင်းဝခေတ် စာပေများတွင် ဗုဒ္ဓလက်ထက် ပညာအရာ၌ ဧတဒဂ်အရာ ပေးအပ်ခြင်းခံခဲ့ရသူ မိဖုရားတစ်ပါး၊ တိုင်းပြည်အရေးအတွက် ခင်ပွန်းသည် ရှင်ဘုရင်၏ ပါရမီဖြည့်ဖက် ပီသစွာ တတ်စွမ်းသည့်ဖက်မှ ပံ့ပိုးကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးသည့် အင်းဝခေတ် မိဖုရားတစ်ပါး၊ ဇနီးဝတ္တရား တာဝန်ကျေပွန်သူ ပညာရှိပုဏ္ဏားကြီး၏ ဇနီး ပုဏ္ဏေးမကြီး၊ အတိတ်ဘဝက သဒ္ဓါစိတ်၊ မေတ္တာစိတ်၊ ကျေးဇူးသိစိတ်တို့ ရှိခဲ့သည့် ဗီရဏီနတ်သမီး၊ အင်းဝခေတ် အမျိုးသမီးနန်းတွင်းစာဆို ဖြစ်သော မိဖြူ၊ မိညိုတို့၏ စိတ်ထားအလှတို့ကို ကြည်ညိုဖွယ်၊ လေးစားနှစ်သက်ဖွယ် တွေ့ရှိရသည်။

၂၊ ၃။ တောင်ငူခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပေါ်လွင်စေသော အရေးအဖွဲ့

တောင်ငူခေတ်ရတုများတွင် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှထင်ဟပ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပြည်မိဖုရား၏ 'ဘဝဂ်ဆူလှိုက်' ရတုတွင် တောင်ငူခေတ် မိဖုရားတစ်ပါး၏ လက်ရုံးရည်ပြည့်စုံသူ မောင်တော်အတွက် ဂုဏ်ယူတတ်သည့် စိတ်အလှကို အကဲခတ်နိုင်ပေသည်။ ရန်မှန်သမျှကို ဖြိုခွင်းနိုင်သူ၊ ဘုန်းလက်ရုံးနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်ကြောင်းကို–

> "မိုးဆုံးအောက်ဝယ်၊ နှစ်ယောက်မတူ၊ မယ့်ကြင်သူကို၊ ဇမ္ဗူပတ်ကုံး၊
> ပြိုင်တိုင်းရှုံးသည်၊ လက်ရုံးရွှေတိုင် စိုက်လှည့်သော။"[၁]

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မောင်တော်၏ ဂုဏ်သတင်းကိုလည်း–

> "ရဲစွမ်းသတ္တိ၊ မိုးထိဘုန်းခေါင်၊ ရန်လုံးအောင်ဟု၊ သည်မောင်
> သတင်း၊ လျှင်ပြင်းမကြာ၊ ဆက်စာတမန်၊ ယုံကျွန်ဘန်များ၊
> လျှောက်လာကြားက၊ ရွှင်အားကဲစ၊ ဝမ်းကကြင်နာ၊ သက်တစ်ရာလည်း၊

---

[၁] မိမိလေး၊ ဒေါ်၊ ၂၀၀၃၊ ၆၇။

> မေတ္တာမပြောင်း၊ ကြင်ပေကောင်းသည်၊ ဘုန်းဟောင်းမယ်နှင့်၊ ကြိုက်လှည့်သော။"[၁]

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ မောင်တော်သည် ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသူ၊ ရန်အပေါင်းကို အောင်မြင်စွာ တိုက်ခိုက်နိုင်သူဖြစ်သည်။ ရှေးရေစက်ကြောင့် တွေ့ဆုံရသည့် မောင်တော်ကို အသက်တိုင်အောင် ချစ်မေတ္တာတို့ဖြင့် ချစ်ခင်ကြင်နာနေမည့် မိဖုရားကြီး၏မေတ္တာစိတ် အလှကို ခံစားရရှိစေပါသည်။ စစ်နှင့်မကင်းသည့် မင်း၏မိဖုရားပီပီ အားပေးနှစ်သိမ့်တတ်၊ ဂုဏ်ယူတတ်၊ မှတ်တမ်းတင်တတ်သော အရည်အသွေးများကို ကိုယ်တိုင်ရေး ရတုများတွင် တွေ့ရသည်။

ပဲခူးမိဖုရားသည် ဟံသာဝတီငါးဆူဒါယကာမင်း၏ မိဖုရားဖြစ်သည်။ သူ၏ 'ကျော်သွေး ကြေညာ ဥပရာ' ရတုတွင် စစ်ချီထွက်သွားသည့် အိမ်ရှေ့မင်း သားတော်ကို မိခင်ဖြစ်သည့် ပဲခူးမိဖုရား၏ သားအပေါ်ထားရှိသော မိခင်မေတ္တာကို–

> "လွမ်းဟောင်းကဲဆ၊ ချီလေကြွသော်၊ ရှုတခေါ်စိုက်၊ မျှော်လိုက် လျှင်ပင်"[၂]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ မိခင်တစ်ဦး၏ မေတ္တာ၊ အချစ်၊ အလွမ်းတို့ကို ရတုကဗျာ မှတစ်ဆင့် ခံစားရပေသည်။ သားတော်မောင် စစ်မြေပြင်မှ အလျှင်အမြန် ပြန်ရောက်စေလိုကြောင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစေလိုကြောင်း သီတင်းသီလဆောက်တည်ကာ ဘုရင်းရှင်ထံ ကြည်ညိုစွာ ရှိခိုးဦးတင် ဆုတောင်းနေသည့် မိခင်တစ်ဦး၏ သွင်ပြင်နှင့် မေတ္တာ စေတနာတို့ကို–

> "သားမောင်ပင်ကို၊ ပြန်လျှင်စေသော၊ မြတ်မော်ဓာဝယ်၊ သဘော ကြည်နူး၊ တင်ရှိဦးမည်"[၃]

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ စစ်ချီထွက်နေသော သားတော်မောင်၏ ခေါ်သံကိုပင် နားထဲ၌ ကြားယောင်မိနေသည့် မိခင်တစ်ဦး၏ သောကကို–

> "ဖက်လဲတကင်း၊ ခေါ်သံညှင်းနှင့်၊ မယွင်းနားမှ ကြားလ ကလျှင်"[၄]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။

---

[၁] မိမိလေး၊ ဒေါ်၊ ၂၀၀၃၊ ၆၈။

[၂] မိမိလေး၊ ဒေါ်၊ ၂၀၀၃၊ ၁၁၄။

[၃] မိမိလေး၊ ဒေါ်၊ ၂၀၀၃၊ ၁၁၅။

[၄] မိမိလေး၊ ဒေါ်၊ ၂၀၀၃၊ ၁၁၅။

ပဲခူးမိဖုရား၏ ရတုမှတစ်ဆင့် မိခင်တစ်ဦး၏အချစ်နှင့် မေတ္တာ စေတနာ အလှတို့ကို နှစ်သက်ကြည်နူးဖွယ် တွေ့ရပါသည်။

ရဝေရှင်ထွေး၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဆိုင်ရာ အန်ချင်းများတွင် မိမိသည် လှပသူ၊ ကျက်သရေရှိသူအဖြစ် သတင်းမွှေးကြောင်းကို–

"ဆယ်နှစ်အဝင်၊ လူကိုယ်ပြင်နှင့် ရုပ်သွင်နတ်လျော၊ မြေ့ချော အသရေ၊ ရဝေရှင်ထွေး၊ ကြေညာမွှေးသည်"[၁]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဆယ်နှစ်အရွယ်ကပင် ကဗျာများ ဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြောင်းကိုလည်း–

"လေသာဖြေးညှင်း၊ ခန်းသာတွင်းဝယ်၊ အန်ချင်းဆိုစ၊ ဆယ်နှစ် ကလျှင်"[၂]

ဟူ၍ ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ တောင်ငူခေတ် အမျိုးသမီးစာဆို ရဝေရှင်ထွေးသည် ငယ်ရွယ်လှပသူ၊ ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်သူ၊ စာပေများစွာ ဖွဲ့ဆိုနိုင်ခဲ့သူဖြစ်ကြောင်း ဂုဏ်ယူဖွယ် သိရှိရသည်။ 'မပန်ရလည်းမပန်ချင်' ကဗျာတွင် စာဆိုက သူမြတ်နိုး ရသူကို ချစ်ခွင့်မရကြောင်းတွင်–

"မပန်ရလည်း၊ မပန်ချင်"[၃]

"မကြင်ရလည်း၊ မကြင်ချင်"[၄]

"မချစ်ရလည်း၊ မချစ်ချင်"[၅]

ဟူ၍ ချစ်ခဲ့ရသူအပေါ် မြတ်နိုးတွယ်တာခဲ့မိသောစိတ်ကို ကြိုးစားဖြေသိမ့်ခဲ့ပုံမှာ ချီးကျူးစရာပင် ဖြစ်သည်။ ချစ်သူမှာ မြင့်မြတ်သည့်သူ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း–

"နန်းပွင့်လောင်းသည်၊ ရှင်နှောင်းစံရာ၊ ဖူးအံ့လာသော်"[၆]

"သန်လျက်ရပြီး၊ မြင်းယာဉ်စီး၍ စောထီးမင်းလျာ၊ ကျွန်ုပ်မှာသို့၊ ဆိုက်လှာသောလေ"[၇]

---

[၁] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၁၀၀။

[၂] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၁၀၀။

[၃] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၉၃။

[၄] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၉၃။

[၅] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၉၃။

[၆] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၉၇။

[၇] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၉၉။

ဟူ၍ ချစ်သူ၏သွင်ပြင်ကို ဖော်ပြကာ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ချစ်သူသည် နန်းလောင်း နန်းလျာဖြစ်ပုံ၊ သန်လျက်ကိုင်ခွင့်ရသူဖြစ်ပုံတို့ကို သူ၏ကဗျာတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသို့သော ချစ်သူကို အကြောင်းကြောင်းကြောင့် ခွဲခွာခဲ့ရပုံကို–

"အရှင်နှင့်ကျွန်၊ ဘုန်းမတန်သည်၊ မှန်၏လေဟု"[၁]

ဟူ၍ ရဝေရှင်ထွေး၏ အချစ်အတွက် စွန့်လွှတ်ခဲ့သည့် စိတ်ထားအလှ၊ နိမ့်ချ တတ်သည့် စိတ်ထားအလှတို့ကို တွေ့ရသည်။ အချစ်အတွက် ဘဝကို မရင်းခဲ့ဘဲ မှန်ကန်စွာ သုံးသပ်ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းရှိသူဖြစ်ကြောင်း သူ့စာများက ဖော်ပြခဲ့သည်။

တောင်ငူခေတ်သည် အချစ်နှင့် စစ်ခေတ်ဟု တင်စားရလောက်အောင် စစ်မက် ထူပြောသောခေတ်၊ ဒုတိယမြန်မာနိုင်ငံထူထောင်ချိန်ခေတ်၊ အချစ်စာဆို၊ အလွမ်းစာဆိုတို့ များစွာ ပေါ်ထွန်းသည့် ခေတ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ တောင်ငူခေတ်စာပေများမှ မြန်မာ အမျိုးသမီးတို့၏ တိုင်းပြည်ချစ်စိတ်၊ မိမိတို့၏ ခင်ပွန်းသည်ကို မြတ်နိုးဂုဏ်ယူ လေးစားသည့်စိတ်၊ မိခင်မေတ္တာစိတ်၊ စွန့်လွှတ်တတ်သည့် စိတ်အလှများဖြင့် ပြည့်လျှမ်းနေသည်ကို တောင်ငူခေတ်စာဆိုတို့၏ ကဗျာများက ဖော်ပြနေပေသည်။

၃။ ညောင်ရမ်းခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှနှင့် ရှေးခေတ်စာဆိုတို့၏ အရေးအဖွဲ့

၃၊ ၁။ ညောင်ရမ်းခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပေါ်လွင်စေသော အရေးအဖွဲ့

ညောင်ရမ်းခေတ် အိုင်ချင်းစာဆိုတို့သည် ကျေးလက်နေ အမျိုးသမီးတို့၏ ရိုးသားပွင့်လင်းသော စိတ်ထားနှင့် မိဘမောင်နှမတို့ အုပ်ထိန်းမှုအောက်တွင် ထိန်းထိန်း သိမ်းသိမ်း နေထိုင်ကြရသည့် ကိုယ်ကျင့်တရားတို့ကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ မြန်မာအမျိုးသမီး တို့၏ စိတ်ထားအလှကို တွေ့ရသည်။

ညောင်ရမ်းခေတ် အိုင်ချင်းများမှ ချစ်သူအား ခြင်မကိုက်အောင် ယပ်တောင် တဖျတ်ဖျတ် ခတ်ပေးချင်သည့် မိန်းမပျို၏ ချစ်သူအပေါ်ထားရှိသည့် စေတနာ အလှကို 'အောက်ပြည်သို့စုန်' အိုင်ချင်းတွင်–

---

[၁] ရဝေရှင်ထွေး၊ ၁၉၅၈၊ ၉၉။

"ပဲခူးသို့အဝင်၊ သံလျင်သို့အဆိုက် ပျို့မောင်ရင် ခြင်ပုန်းကိုက်လို့၊
ခြင်ထောင် မပါလေမလာ၊ မယ်သာဆတ်ဆတ်၊ တရုတ်ယပ်နှင့်
ဖျတ်ဖျတ်လူးအောင် မရိုက်ပါရ"[၁]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ချစ်သူအနေနှင့် စွန့်စားသွားလာရမည့်ခရီးမှာ ဝေးလွန်းလှသည်ဟု ခံစားကာ ကရုဏာထားကြသည်။

'မှာပါ့မယ်မောင်' အိုင်ချင်းတွင်–

"မိတ်သလင်နှင့်၊ ချင်းကိုလိုလျှင်၊ ဝါဆိုငယ်မှ ဝါဦး၊ မြေနူးနူးကို၊
တူးပါလှဲ့ရှင်၊ မိတ်သလင်နှင့် ချင်းကိုမလို၊ နှမထွေးမယ့်ကိုလိုလျှင်
တပေါင်းငယ်မှ တန်ခူး၊ ရွှေဖီဦးကို ခူးပါလှဲ့ရှင်"[၂]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ချစ်သူကို ချစ်ခင်နှစ်သက်ပါသော်လည်း ဣန္ဒြေသိက္ခာကို စောင့်ထိန်း၍ ချစ်သူကို မိမိအိမ်သို့ ပရိယာယ်ဖြင့်ဖိတ်ခေါ်သည့် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှပင် ဖြစ်သည်။

ညောင်ရမ်းခေတ် ကျေးလက်မိန်းမငယ်များအတွက် မိဘမောင်ဘွားများအပြင် မိကြီး မိထွေးများ ပါဝင်သည့် မိသားစု အဖွဲ့အစည်း၏ အုပ်ထိန်းမှုအောက်တွင် စည်းကမ်းတကျ နေထိုင်ကြရသည်။ ချစ်သူနှင့် တွေ့ခွင့်၊ ချစ်ခွင့်ရရန် မလွယ်ကူပါ။ ထိုသို့ ထိန်းသိမ်းမှုရှိသော ဘဝနှင့်စိတ်ခံစားမှုကို ရေးကကြမ္မာငွေ့ကြောင့်နှင့် သမက်လောင်း အိုင်ချင်းတို့တွင် တွေ့ရသည်။ လူကြီးမိဘတို့အကြိုက်နှင့် မိန်းမပျို၏ အကြိုက်မတူ၍ ကြေကွဲခံစားရသော်လည်း မိဘအလိုကျ အရှုံးပေးရရှာသည့် ဘဝနှင့် ခံစားမှုကို သမက်လောင်းအိုင်ချင်း၌ တွေ့ရပါသည်။

'စစ်မှာတမူ' အိုင်ချင်းတွင်–

"နှမလေး မယ်တို့မောင်မှာ၊ စစ်သံကြားလျှင် ရွှေဓားပိုက်ကာ၊
အိုးစားဘက်ကို၊ လိုက်လို့ရှာသည်"[၃]

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ စာဆိုသည် ညောင်ရမ်းခေတ် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် စစ်ကို ကြုံရသည်။ မိမိ၏ချစ်သူအတွက် စိုးရိမ်စိတ်ဖြစ်နေခြင်းထက် ဂုဏ်ယူအားပေးနေသော ကြံ့ခိုင်သည့် စိတ်ဓာတ်ကို ရေးဖွဲ့ပုံဖော်ထားသည်။

[၁] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၁၂၈။
[၂] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၁၃၂။
[၃] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၁၃၆။

'ဆီမလူးသည့်ပေဖူးလွှာ' အိုင်ချင်းတွင်–

"မြင်းမနီသား၊ မြင်းကျားခွာမဲ၊ တလုံးထဲနှင့်၊ အုန်းလွှဲပစ်တင်၊
တိမ်မိုးမဲနှင့် ကသဲစစ်ကို နှစ်မည်ဝင်"[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

"ယိုးဒယားတလိုက်၊ ကမန်ပိုက်ကို တိုက်သောခါ၊ ခါးကိုသို့ကိုင်၊
လုံကိုသို့နုတ်၊ ဝင့်ကာငယ်ခုတ်သည်"[၂]

ဟုလည်းကောင်း တွေ့ရသည်။ ထိုအဖွဲ့တို့တွင် တိုင်းပြည်ကိုချစ်သည့်၊ ချစ်သူအတွက် ဂုဏ်ယူတတ်သည့် စိတ်ထားတို့ကို တွေ့ရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အချစ်နှင့် သံသယတို့ ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်ပုံများကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

ညောင်ရမ်းခေတ်စာပေများတွင် ကျေးလက်နေအမျိုးသမီးတို့၏ ဘဝနှင့်ခံစားမှုတို့အပြင် ရိုးသားပွင့်လင်းမှု၊ ကြင်နာစိတ်ရှိမှု၊ ဣန္ဒြေသိက္ခာစောင့်ထိန်းမှု၊ မိဘမောင်နှမတို့၏ ဆုံးမလမ်းညွှန်မှုတို့ကို နာခံတတ်မှုနှင့် တိုင်းပြည်ချစ်စိတ်၊ မိမိနိုင်ငံ၊ မိမိလူမျိုးအတွက် အသက်ပဓာနမထားသည့် ချစ်သူအတွက် ဂုဏ်ယူတတ်သည့် စိတ်ထားအလှတို့ကို တွေ့ရသည်။

၃၊ ၂။ ကုန်းဘောင်ခေတ် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ပေါ်လွင်စေသော အရေးအဖွဲ့

ကုန်းဘောင်ခေတ်စာပေများတွင် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှထင်ဟပ်နေသည်ကို စာပေများမှတစ်ဆင့် ခံစားသိရှိရသည်။

ပစ္စယဆင်ဖြူအလှူကြောင့် ဝေဿန္တရာမင်းကြီး ဝင်္ကဘာတောသို့ နယ်နှင်ခြင်းခံရသောအခါ ဝေဿန္တရာမင်းကြီးသည် ဝင်္ကဘာတောင်သို့ သွားရာခရီးလမ်းကားကြမ်းတမ်းလှ၍ မဒ္ဒီဒေဝီအား မလိုက်စေလိုကြောင်း မိန့်တော်မူရာ မင်းကြီး၏စကားကို ကြားလျှင် မဒ္ဒီမိဖုရားသည် မင်းကြီးသွားရာနောက်သို့ ဖဝါးခြေထပ် လိုက်ပါလိုကြောင်း နေပြည်တော်၌ နေရစ်ရန် တားမြစ်သော ခင်ပွန်းသည်အား လျှောက်ထားပုံကို ဝတ္ထုတွင်–

---

[၁] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၁၃၃။
[၂] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၁၃၃။

> "စင်စစ် ပြည်သူတို့နှင့်၍ အရှင်မင်းကြီး ထွက်သွားရသော်လည်း အရှင်မင်းကြီးသွားရာ ဖဝါးခြေထပ် အကျွန်ုပ်လိုက်ပါအံ့။ အရှင်မင်းကြီးနှင့် အတူနေ၍ ယခုပင် သေရမည်ဖြစ်စေ အရှင်မင်းကြီးနှင့် ကွေကွင်းလျက် အသက်ထက်ဆုံး နေရမည်ဖြစ်စေ၊ အသက်ထက်ဆုံး အိုအောင်ပင် စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် နေရငြားသော်လည်း အရှင်နှင့်ကွေကွင်း၍ မနေလိုပါ။ ယခုပင် သေရမည်ဆိုသော်လည်း အရှင်မင်းကြီးနှင့် အတူနေရလျှင် သေလိုပါ၏။ အသက်ရှင်လျှင်လည်း မင်းကြီးလက်တွင် ရှင်စေ။ သေလျှင်လည်း မင်းကြီးလက်တွင် သေစေ။ အရှင်မင်းကြီးနှင့် ကွေကွင်းရသဖြင့် အသက်ရှင်၍ အဘယ်အကျိုး ရှိတော့အံ့နည်း။ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော ရှားမီးကြီးထဲ၌ ဆင်း၍သေရသော်မှ ကောင်း၏။"[၁]

ဟု ဇာတ်ဆောင်မဒ္ဒီဒေဝီ၏ ပြောစကားဖြင့် ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ပြောစကားကို အရေးစကားပြေဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားရာတွင် မဒ္ဒီဒေဝီ၏ သေအတူ၊ ရှင်မကွာ မျှဝေခံစားနေထိုင်သွားလိုသော ဇနီးကောင်း၏မေတ္တာတရားသည် ပေါ်လွင်လွန်းလှပါသည်။ ချောမွေ့သော စကားပြေအရေးအဖွဲ့က မဒ္ဒီဒေဝီ၏ မေတ္တာစိတ်ဖြင့် နူးညံ့နေသော စိတ်အလှကို ဖော်ပြနိုင်သည်။ ခံစားမှုပါသော စကားပြေအရေးအသား ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင်–

> "အရှင်မင်းကြီး အကျိုးအပြစ်ကို ဆင်ခြင်နိုင်သောလူကိုထား၍ တိရစ္ဆာန်မှသော်လည်း မိမိတို့လင်သွားရာနောက်၌ အစဉ်တစိုက်လိုက်လျက် ဆင်းရဲမကွာ၊ ချမ်းသာမကွဲ အတူတကွ ပျော်ပါးကြကုန်သေး၏။ ကိုယ့်အသက်နှင့်အတူချစ်၍ အကျိုးအပြစ်ကို မြင်မြော်နိုင်သော အကျွန်ုပ်သည် သွားတော်မူရာ နောက်တော်သို့ အဘယ်ကြောင့် မလိုက်နေပါအံ့နည်း။"[၂]

ဟူသော အဖွဲ့တွင် မဒ္ဒီဒေဝီ၏ပြောစကား၌ မိန်းမမြတ်တစ်ယောက်၏ တွေးခေါ်ဆင်ခြင်တုံတရား ပါသည်။ ဆင်ခြင်တုံတရားကို ပေါ်အောင် ရေးသားနိုင်သည်။ အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် လျှောက်ထားဟန်ပေါ်သည်။ မေးခွန်းဝါကျများ ထည့်သွင်း၍

[၁] သြဘာသ၊ ဦး၊ ၁၉၆၃၊ ၅၇။
[၂] သြဘာသ၊ ဦး၊ ၁၉၆၃၊ ၅၇။

ရေးဖွဲ့ပုံ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သည်။ မဒ္ဒီဒေဝီအပေါ် ကရုဏာသက်စေသည့် ရသမြောက် အဖွဲ့ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ထို့ပြင်–

> "တောင်၊ မြောင်၊ ချောက်ကြား သွားသော ဆင်ပြောင်ကြီး၏ နောက်သို့ ဆင်မသည် အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့ အရှင်မင်းကြီး ကြွတော်မူရာနောက်သို့ အကျွန်ုပ် သားငယ်နှစ်ယောက်နှင့် အတူတကွလိုက်၍ အရှင်မင်းကြီးအား စိတ်တော် ချမ်းမြေ့အောင် ရှိသေစွာ လုပ်ကျွေးပါအံ့ဟု ဆို၏။"[၁]

ဟူသော အဖွဲ့တွင် အသိဉာဏ်မဲ့သော တိရစ္ဆာန်များပင် လင်ယောကျ်ားသွားရာ နောက်သို့ မည်မျှပင် ခရီးကြမ်းစေကာမူ လိုက်ပါသေးသည်ဟု စကားခံပြီးမှ မိမိ သည်လည်း အရှင်မင်းကြီး သွားရာနောက်သို့ လိုက်ပါလုပ်ကျွေးမည်ဖြစ်ကြောင်း တင်လျှောက်ပုံ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင်–

> "အရှင်မင်းကြီး ဟိမဝန္တာ သာယာစုံလင် မြိုင်တောခွင်ဝယ် မာတင်္ဂအမျိုးဖြစ်၍ အနှစ်ခြောက်ဆယ်မှ အားယုတ်သဖြင့် တင့်တယ်လှသော ဆင်ပြောင်ကြီးတို့ အနီးပါး၌ သွားဟန် နေဟန် မြည်သံများကို ညနံနက်တိုင်း ကြားရမြင်ရသဖြင့်လည်း စိတ်ပျော်မွေ့ခြင်းဖြစ်၍ ပြည်စည်းစိမ်ကို မအောက်မေ့ဘဲ ပျောက်ပြေ ရလိမ့်အံ့။"[၂]

ဟုလည်းကောင်း၊

> "သားရဲဖြင့်ပြည့်သော ထိုတောစုံမြိုင်ခန်း၌ လမ်းနှစ်ဘက်မှ ခက်ရွက်ညွှန့်ဖူး၊ ယှက်ကူးသိုင်းမို့၊ စိမ်းညို့မှိုင်းဝေ၊ ပင်ခြေ ရှင်းရှင်း၊ သင်းသင်းပျံ့မွှေးသော၊ တောအရေး၏ တင့်တယ်ခြင်းကို မျှော်ကာရှုကာ၊ ရိပ်ခိုကာနှင့်၊ မကွာတူကွ၊ သွားကြရလျှင်၊ ပြည်မ ရတနာ၊ နန်းအောင်ချာကို၊ ဘယ်မှာသခင်၊ အောက်မေ့ချင် တော့အံ့။"[၃]

---

[၁] ဩဘာသ၊ ဦး၊ ၁၉၆၃၊ ၅၈။
[၂] ဩဘာသ၊ ဦး၊ ၁၉၆၃၊ ၅၉။
[၃] ဩဘာသ၊ ဦး၊ ၁၉၆၃၊ ၅၉။

ဟုလည်းကောင်း အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ လျှောက်ထားဟန်ကို ရေးသားထားသည်။ မဒ္ဒီဒေဝီ၏ ပြောစကားများကို ဆရာတော်ဦးသြဘာသက ရတုကဗျာဆန်သော ရေးဟန်ဖြင့် ရေးဖွဲ့ တင်ပြထားသည်။ မဒ္ဒီဒေဝီ၏ ခင်ပွန်းသည်ကို အရိပ်တကြည့်ကြည့်နှင့် စိတ်ကြည်လင်အောင် ပြောဆိုလျှောက်ထားပေးတတ်သည့် စိတ်အလှသည် သရုပ်ပေါ်လွင်လာပါသည်။

ဝေဿန္တရာပျို့တွင် ပါရမီဖြည့်ဘက်ပီသသည့် အေးအတူပူအမျှ နေတတ်သည့် မဒ္ဒီဒေဝီ၏နှိုးဆော်ပုံမှာ ကြည်နူးဖွယ် ဖြစ်သည်။ အဆိုးရွားဆုံးအချိန် ဖြစ်သည့် အခါတွင် မိန်းမသားပီပီ ဝမ်းနည်းအားငယ်ခြင်း မရှိဘဲ သားသမီးတို့၏ရှေ့မှပင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုတတ်သည့် မြင့်မြတ်သည့် မိန်းမသားတစ်ဦး၏အသွင်ကို ပေါ်လွင်အောင် စာဆိုက–

> "အလျင်ထပြီး၊ သမီးနှင့်သား၊ နှစ်ယောက်အားကို၊ ယူထား ချီလျက်၊ ရထားထက်သို့၊ ရွှေလက်သန္တာ၊ ဆွဲကာပွေ့ညက်၊ လျင်ဆောတက်မှ၊ ကြွတော့ဘုရား၊ သွားတော့ခုပင်၊ ပြင်တော့ တန်ဆာ၊ လာတော့သခင်၊ လျင်စွာခုသား၊ ခြေတော်ဆန့်လျက်၊ ရထားထက်သို့၊ မွေ့ညက်လွယ်ကူ၊ တက်တော်မူ"[၁]

ဟု ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်သော စလေဦးပုည၏ ဝေဿန္တရာ ပြဇာတ်တွင် မဒ္ဒီဒေဝီ၏ စိတ်အလှဂုဏ်ကို အားကျအတုယူဖွယ်ဖြစ်အောင် ဖော်ပြထားသည်။

အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်ရသောအခြေအနေတွင် မဒ္ဒီဒေဝီ၏ ခံစားမှုကို–

> "မွန်းရိမ်းကကျော်၊ ချိန်မတော်အောင်၊ ညိုးရော်ပင်ပန်း၊ လာတဲ့ လမ်းကို၊ စခန်းမသိ၊ မမှန်းမိလို့၊ နွမ်းရိမရှင်၊ သားနှင့်လင်ကို၊ မမြင်ပါရ၊ သည်ဒုက္ခကြောင့်၊ ကျွန်မပူတာ၊ ပွေတုံးပါကို၊ ကြမ္မာဖိစီး၊ မယ်မယ်ရှေ့မှာ၊ ခြသေ့်ဆီးလို့၊ ကျားကြီးအလယ်၊ ကြောက်စဖွယ်ငယ်၊ နောက်ဆွယ်သစ်မင်း၊ မဲ့ကိုဝိုင်းရံ၊ စားမဲ့ ကြံသည်၊ ဟန်ပန်ခင်းလို့၊ လဲ့ဝင်းညက်ပြာ၊ မပြေးသာ၊ သည်ခါ သေပန်း ပွင့်တော့တယ်။"[၂]

---

[၁] မြတ်နိုး၊ မောင်၊ ခုနစ်မပါ၊ ၄၁။

[၂] ပုည၊ ဦး၊ ၁၉၁၃၊ ၁၂။

ဟု ဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဟိမဝန္တာတောတွင် နေထိုင်စဉ် မိသားစုအတွက် သားရဲတိရစ္ဆာန်ဘေးကိုပင် မတွေးတောနိုင်ဘဲ သစ်သီးရှာရသည့် မဒ္ဒီဒေဝီ၏ ဇနီးကောင်း၊ မိခင်ကောင်းပီသမှု၊ သားရဲတိရစ္ဆာန်ဘေးထက် လင်နှင့်သားကို မမြင်ရ၍ ဆင်းရဲပင်ပန်းရမှုကြီးမားပုံများဖြင့် မဒ္ဒီဒေဝီ၏ ဇနီးမယားမေတ္တာ၊ မိခင်မေတ္တာများကို ကရုဏာသက်ဖွယ် တင်ပြထားပါသည်။

ကျောင်းသင်္ခမ်းသို့ ရောက်သောအခါတွင်လည်း သားသမီးများကို မတွေ့ရပေ။ သောကဆင့်ကဲ ဖြစ်ရပါသော်လည်း အားတင်း၍ စိတ်ကိုထိန်းနိုင်ခဲ့ပုံကို–

> “အို မေလေးကြေးမုံ၊ သားနှစ်စုံတို့၊ ပဒုံရွှေကြာ၊ လှမျက်နှာကို၊ မြင်ပါနေကြ၊ မမြင်ရလို့၊ မမညှိုးငယ်၊ ပူရတယ်၊ ဘယ့်နှယ်မှန်းမသိ၊ သူ့အဖေလည်းရှိလျက်ကို၊ မဒီအခင်း၊ မယ့်ဝန်လည်းကင်းရှော့ပ့ါ၊ ဖြည်းညှင်းဆေးလေး၊ အမောပြေကာမှဘဲ၊ သူ့အဖေကိုမေးတော့မယ်”[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။

ဝေဿန္တရာမင်းကြီးက သားတော်၊ သမီးတော်တို့ကို လှူလိုက်ကြောင်းပြောသောအခါတွင် မိခင်သောကကို ပြင်းထန်စွာ ခံစားရသော်လည်း ကြင်ရာတော်၏ပါရမီဖြည့်ဖက်ပီပီ အလှူကို ကြည်ဖြူပါကြောင်း လျှောက်တင်ခဲ့သည်။ မဒ္ဒီဒေဝီ၏ပါရမီအခံ ရင့်သန်သူပီပီ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် အလှူအတွက် သာဓုခေါ်နိုင်အောင်ကြိုးစား၍ မင်းကြီးစိတ်နှလုံး ကြည်လင်အောင် နှစ်သိမ့်လျှောက်တင်ပေးပုံကို–

> “သည်းစပ်ကိုရှာဖွေ၊ လုံ့သွားနှင့်မွေသည်နှယ်၊ အမေသည်လောက်၊ ဆွေးရပါတယ်၊ ရင်သွေးနှစ်ကိုယ်၊ သင်းတို့လိုကို၊ မဆိုနှင့်အုံး၊ မယ့်နှလုံးကို၊ အဆုံးထုတ်ယူ၊ နှုတ်လို့ပင်လှူကတဲ၊ မယ်ကြည်ဖြူနိုင်သေးငဲ့၊ ရွှေညာပိုင်နှမထွေး၊ စိတ်ချလို့ ခုမှအေးတော့တယ်၊ မောင်ပေးတဲ့အလှူ၊ မောင်ယူတဲ့ဆု၊ ကုသိုလ်မှုကို၊ သာဓုနမော်၊ ကျမခေါ်ပ့ါမယ်၊ စိတ်ချတော်မူပါရှော့၊ မယ့်သခင်ငယ်။”[၂]

ဟု ရေးသားခဲ့သည်။ စာဆိုသည် ကျမ်းဂန်လာ မဒ္ဒီဒေဝီမိန်းမမြတ်၏ စိတ်အလှကို စံပြဖွဲ့နွဲ့၍ ကုန်းဘောင်ခေတ် အမျိုးသမီးတို့ စိတ်အလှ မွေးနိုင်ကြရန် လမ်းညွှန်ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။

---

[၁] ပုည၊ ဦး၊ ၁၉၁၃၊ ၁၄။
[၂] ပုည၊ ဦး၊ ၁၉၁၃၊ ၁၇။

နန်းတွင်းစာဆိုများဖြစ်ကြသော အနောက်နန်းမတော်မမြလေး၊ လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်တို့သည်လည်း ဘဝဒုက္ခ၊ အချစ်ဒုက္ခများကို ခံစားကြရသော်လည်း ဘဝကို အရှုံးမပေး၊ ပဒေသရာဇ်ခေတ်၏ သားကောင်အဖြစ် စတေးခံကြရသော်လည်း အနုပညာအားမာန်ရှိသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ဘဝဆုံးသွားသည့်တိုင် သူတို့၏ ခံစားမှုများကို ရင်တွင်းဖြစ် အနုပညာပစ္စည်းများအဖြစ်နှင့် ခေတ်အဆက်ဆက် မပျောက်မပျက်အောင် ထားရစ်ခဲ့နိုင်သည်။ စာဆိုနှစ်ဦး၏ လက်ရာ အနုပညာပစ္စည်း အစုစုသည် ဘဝနှင့် ခံစားမှုမှ ပေါက်ပွားလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဒေသရာဇ်လောင်းရိပ်အောက်တွင် အာဏာအငွေ့ပါသော အချစ်ကို ခံစားခဲ့ကြရသည်။ အာဏာအငွေ့အဆိပ် လွှမ်းသော အမုန်းကို ခံစားခဲ့ကြရသည်။ အချစ်အမုန်းတို့အပေါ် သတ္တိရှိရှိ အနုပညာစွမ်းရည်ကို သုံး၍ တုံ့ပြန်ခဲ့သည့် ထူးခြားသော အချစ်၊ အမုန်းနှင့် တုံ့ပြန်ခံစားနိုင်မှု စွမ်းရည်များကို စာဆိုတို့၏ ကဗျာများတွင် တွေ့ရပါသည်။

အနောက်နန်းမတော်မမြလေးသည် သာယာဝတီမင်း၏ အချစ်ကို ခံစားခဲ့ရသည်။ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရသည့်အထိ အမုန်းကိုလည်း ခံခဲ့ရသည်။ အမုန်းအမျက်ကို အနောက်နန်းမတော်မမြလေးသည် အမုန်းဖြင့် မတုံ့ပြန်၊ ချစ်ရင်းစွဲ အချစ်များဖြင့် တုံ့ပြန်သည်။ သာယာဝတီမင်းကိုလည်း အချစ်များကို ပြန်၍တမ်းတလာစေသည်။ အမုန်းအမျက်ဒဏ် ခံရသော်လည်း အချစ်ဖြင့်သာ တုံ့ပြန်တတ်သည့် ခံစားမှုကို ကဗျာဖွဲ့ပြနိုင်သောကြောင့် အကျဉ်းမှ လွတ်မြောက်ခဲ့ရသည်။ မမြလေး၏ ချစ်သမျှကို ပတ်ပျိုးတွင်–

> "ချစ်သမျှကို မြင်းမိုရ်ရွှေတောင်လုံးသာပလေ၊ လေးဆူဒီပါ၊
> သီတာရေမြေ ဆုံးစေတော့။ အို ... ဘယ် မုန်းပါတော့နိုင်၊
> ကပ်လုံးဆုံး တိုင်တိုင် ... "[၁]

ဟုလည်းကောင်း၊

> "သံသာလေကမ်းတိုင်၊ တူပြိုင်လေကူးမယ်၊ ဆုထူးပန်ရှယ်သွန်း၊
> ချစ်လို့ရယ်မကုန်၊ ဝသုန်ဤမြေ၊ သိကြားစေသက်သေညွှန်း"[၂]

ဟုလည်းကောင်း ရေးဖွဲ့ထားသည်။

ထိုအချစ်ဘွဲ့များသည် ကြီးကျယ်ခမ်းနားလှပါသည်။ ထိုအချစ်ဘွဲ့များ ကြီးကျယ်ခမ်းနားအောင် ကျမ်းဂန်လာ အတိသယဝုတ္တိအလင်္ကာများကို ကဗျာတစ်ပုဒ်လုံးတွင်

---

[၁] မြင့်ကြည်၊ ဦး၊ ၂၀၀၁၊ ၂၇၇။
[၂] မြင့်ကြည်၊ ဦး၊ ၂၀၀၁၊ ၂၇၇။

ဆက်ကာ ဆက်ကာ သုံးထားပါသည်။ စာဆိုမမြလေး၏ မင်း၏အမျက်ကို တုံ့ပြန်ရာ၌ အမုန်းကိုအချစ်ဖြင့် တုံ့ပြန်မှု ဆိုသည့် မေတ္တာစိတ် စွမ်းရည်အလှသည် ချစ်သမျှကို ပတ်ပျိုး၍ ပေါ်လွင်နေပါသည်။ မေတ္တာစွမ်းရည်ကို အနုပညာစွမ်းရည်က ဖြည့်ဆည်း ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ နောက်တစ်ကြိမ်တွင်မူ မမြလေးသည် ကွပ်မျက်ခြင်း ခံခဲ့ရသော်လည်း သူ၏ဘဝသတ္တိ၊ အမုန်းအမျက်ကို ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ အနုပညာတို့ဖြင့် ရင်ဆိုင်ခုခံမှု အလှစွမ်းရည်များကိုမူ မပျောက်မပျက် ထားရစ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

အင်းဝခေတ်တွင် မိဖုရား ရှင်ဘို့မယ်သည် ဆင်ဖြူရှင်သီဟသူက ရှင်စောပု အပေါ်၌ အချစ်ပိုသည်ဟုထင်ရုံနှင့် သီဟသူကို လုပ်ကြံရန် ကြံစည်ခဲ့သည်။ မိမိဘဝ အလိုမကျ၍ လုပ်ကြံခဲ့သည်။ လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်သည် အိမ်ရှေ့ ကနောင်မင်းသားကြီး၏ ဥပေက္ခာကို ခံခဲ့ရသော်လည်း မုန်းစိတ်မဝင်ခဲ့ပါ။ နာကျင်ခံစားမှုများကို ခံစားမှု အနုပညာနှင့် ဖြေသိမ့်ခဲ့ပါသည်။ စိန်ခြူးကြာညောင် ဘောလယ်တွင်–

> "စိန်ခြူးကြာညောင်၊ လရောင်လင်းပါတဲ့၊ မှန်ရွှေပြတင်းရယ်က
> မယ်ခုမျှော်၊ သုံးချက်စည်တော်၊ ရိုက်ဆော်ညင်းတယ်လေး၊
> လင်းပြန်လုနော်"[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။

မောင်တော်မရောက်လာ၍ မျှော်နေရပုံကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အလှ၊ နန်းတော် စက်ရာဆောင်၏ အလှတို့နှင့်မွမ်းမံ၍ လှပသော အချစ်အလွမ်းကို စာဖွဲ့ပြခဲ့သည်။ လျစ်လျူရှုမှုကို မပြယ်သော မေတ္တာ၊ မပြယ်သော အလွမ်းတို့ဖြင့် တုံ့ပြန်ခံစားခဲ့ပုံကို ကိုယ်တိုင်မှတ်တမ်းတင် ရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မောင်တော်အလာကို နေရာအမျိုးမျိုးမှ မျှော်ပြီးရင်း မျှော်နေရပုံကို–

> "ခြသေ့်ခံ ရွှေမုခ်တွင်း၊ မယ်ဆင်းလို့ ရှုမျှော်၊ နေမင်းမင့်
> ပြဒ့ပျော်ရယ်၊ ကြွလာတော်မူဘဲ"[၂]

ဟုလည်းကောင်း၊

---

[၁] ခင်အေး၊ ဦး(တည်းဖြတ်)၊ ၁၉၉၃၊ ၁၂၁။
[၂] ခင်အေး၊ ဦး(တည်းဖြတ်)၊ ၁၉၉၃၊ ၁၂၁။

> "ဘယ်ဆောင်ဦးဘုံပေါ်မှာ ပျော်တော်မူလေဆဲ၊ ကိုယ်ကာယေ စိတ်ထဲ၊ စွဲစောင့်တဲ့ နတ်တွေ၊ လာစေရန် စိတ်တော်နှိုးလိုက်ပ၊ ရှိခိုး၍ တောင်းပန်ရဲ့လေ"[၁]

ဟုလည်းကောင်း တေးထပ်ဖွဲ့ဆိုခဲ့ပါသည်။ အခြားသောဘုံဆောင်များတွင် ပျော်နေသော မောင်တော်အား ကိုယ်စောင့်နတ်က မယ့်ထံပြန်လာစေရန် နှိုးဆော်ပေးပါဟု တောင်းပန်နေပုံကို ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

ထို့ပြင်–

> "ကြာခြည်မြတ်ဇာခြေကို၊ သာလေပြေ ဝင်ခတ်တော့၊ မောင်တော်မြတ်လာပြီထင်၊ စမ်းမိသည့်ခင်၊ ရိပ်ကြာကြွေဖွေခွင်မှာ၊ သေချင်အောင် လွမ်းပါဘိလေး"[၂]

ဟူ၍ ကြာခြည်တော်ကို လေတိုးခတ်လာသည်ကိုပင် မောင်တော်ရောက်လာပြီဟု ထင်မိပုံမှာ ကရုဏာသက်ဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏ခံစားမှုအမှန်ကို ချစ်စရာ၊ သနားစရာ အလင်္ကာ ရေးဖွဲ့၍ တုံ့ပြန်သနားခံသည့် မာနမဲ့ စိတ်အလှမှာ နှစ်သက်စရာ ဖြစ်ပါသည်။

စာဆို လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်သည် မိဘမဲ့ဘဝဖြင့် ရှင်သန်ကြီးပြင်းခဲ့ရသည်။ သူ့တွင် ပင်ကိုကပင် အားငယ်စိတ် ရှိနေမည်ပင်။ အားကိုးချစ်ခဲ့ရသော အိမ်ရှေ့စံကနောင်မင်းသားကြီး၏ အခြားသော ကိုယ်လုပ်တော်များကြောင့် မိမိအား ဥပေက္ခာပြုမှုကို ခံရသောအခါ အားငယ်စိတ်ဖြင့် မောင်တော့်စိတ်ကြိုက် ဖြစ်လိုရာ ဖြစ်ပါစေဟု အလျှော့ပေးထားသည့် ခွင့်လွှတ်စိတ်ကို–

> "သူဖြူလျှင် အယူဖြောင့်နိုင်ငဲ့၊ သူမှောင့်မှာ စိုးမိတယ်၊ ခွင့်သနားလျှင်ဖြင့်၊ မြင့်ဖျားဟေမာနှင့် ချောင်သေလာ ရွှေဝါအကွေ့မှာ တောမွေ့တော့မယ်"[၃]

ဟု ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ မောင်တော် တစ်မျက်နှာ တစ်ရွာထင်၍ အားကိုးတွယ်တာနေရသော ဘဝနှင့် ခံစားမှုကို အမျက်ဒေါသမပါ။ အားငယ်ချစ်ဖြင့် ဖွင့်ဟ ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ လှိုင်ထိပ်ခေါင်တင်၏ နှလုံးသားသည် နာကျင်ရသော်လည်း အမုန်း

---

[၁] ခင်အေး၊ ဦး(တည်းဖြတ်)၊ ၁၉၉၃၊ ၁၂၁။
[၂] ခင်အေး၊ ဦး(တည်းဖြတ်)၊ ၁၉၉၃၊ ၁၂၁။
[၃] ခင်အေး၊ ဦး(တည်းဖြတ်)၊ ၁၉၉၃၊ ၁၂၇။

မဖက် ချစ်စိတ်သက်သက်ဖြင့် ခံစားရေးဖွဲ့ခဲ့သော ကဗျာများအရကြည့်လျှင် တေးကဗျာများ လှပပြီး ရသမြောက်ရခြင်းမှာ စာဆို၏ စိတ်အလှကြောင့်ဟု ဆိုရပါမည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် ကောက်စိုက်မတေးသံများတွင် 'ပျိုလေးတို့ ကောက်စိုက်ရာ၊ လိုက်လာနဲ့လေး၊ လိုက်လာရင် ရွံ့စင်ရှော့မယ်၊ ဖောင်းကြော့ရင်သွေး'[၁] ဆိုသည့် ကောက်စိုက်မတေးသံတွင် ကောက်စိုက်သူတို့သည် မိမိတို့ဆင်းရဲသောဘဝကို နားလည်ကြသည်။ ဖောင်း၊ နားတောင်းတို့ကို ကြော့ကြော့မော့မော့ ဝတ်ဆင်ထားသော မှူးကြီး မတ်ကြီးတို့၏ သားအနေနှင့် မိမိတို့ကို မကြိုက်သင့်ပါ။ ကြိုက်မိလျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်မည်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိတို့နှင့် ဘဝချင်းမနီးသူကို မမှန်း၊ မိမိတို့ဘဝ နှင့် မိမိတို့ ကျေနပ်နေသူများအဖြစ် အရိုးခံစိတ်ကို ဖွဲ့ဆိုထားသည်။

ရွှေဘိုမြို့အနီး တူးမြောင်းကြီးပေါ်တွင် ရွှေမြောင်းရွာငယ်က ကောက်စိုက်သမ များသည် မိမိတို့ရွာသည် ခြောက်သွေ့သော ဒေသတွင် တည်ရှိသည့်အတွက် တူးမြောင်းက ဆယ်နှစ်ရာသီ စီးဆင်းသော ရေတို့၏ကျေးဇူးကြောင့် စိမ်းစိုသာယာ ကြောင်းကို–

"ရွှေမြောင်းရွာ သာပါသေးလား။ ရွှေမြို့နေမေး။ သာပါရဲ့
ရွာနံဘေးမှာ ရိုးရေကဖွေး။"[၂]

ဟူ၍ အမေးအဖြေပြုပုံဖြင့် မိမိတို့ဇာတိမြေ သာယာသည်ကို ဂုဏ်ယူသည့်စိတ်ကို ကောက်စိုက်သမတေးသံများမှတစ်ဆင့် တွေ့ရှိရသည်။

'အကျွန်တို့လယ် ကောက်စိုက်တုန်းက' ကဗျာတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ လမိုင်း လယ်တော်၌ ကောက်စိုက်သည့် အောင်ပင်လယ်ရွာသူ ကောက်စိုက်သမများသည် အရွယ်ကောင်းများ ဖြစ်သည့်အတွက် အပျိုငယ်များပီပီ ဆင်းရဲသော်လည်း လှချင် ကြသည့်၊ ဆင်းရဲလှသောဘဝတွင် အားငယ်စိတ်မထားဘဲ ရှိသမျှနှင့် အလှဆင်၍ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်တတ်သည့်၊ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သည့်သူများ ဖြစ်ကြပုံကို လှစ်ပြထား သည်။

သံချိုဦးကျော်လှကလည်း ဆင်းရဲသော်လည်း ကုသိုလ်စိတ်ထက်သန်သည့် ကောက်စိုက်သမ သုံးယောက်၏ ကြေးစည်အလှူကို 'ပေါင်းရစ်ယောက် ကောက်စိုက်သူ' ကဗျာဖြင့် ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ မောင်းထောင်ရွာ ဇသန်ရပ်သူ ကောက်စိုက်သမရှစ်ဦးသည် လှည့်လည်တေးဆို၍ ရသောငွေဖြင့် ကြေးစည်လှူကြပုံကို–

---

[၁] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၈၈။
[၂] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၁၁၅။

"မြေပဝရံ ဧသန်ရပ်တွင်မှ၊ ကံစပ်ကာ ဂဟေဆော်ကြ၊ သူငယ်ဖော် အရွယ်ကောင်းတွေ့ပေ့၊ ဆယ်ချောင်းစီ ဆလံမြှောက် ပေါင်းရှစ်ယောက် ကောက်စိုက်သူ"[၁]

ဟု ဖွဲ့ဆိုဂုဏ်ပြုခဲ့သည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်စာပေများတွင် မိုးရွာမရှောင် နေပူမရှောင် နေထွက်မှနေဝင် အလုပ်လုပ်ကြသော ကောက်စိုက်သမများ၏ ရိုးသားပွင့်လင်းသည့်စိတ်၊ ရောင့်ရဲစိတ်၊ ဘဝအားမာန်ရှိသည့်စိတ်၊ ပျော်ရွှင်တက်ကြွစွာ မိမိတို့အလုပ်ကို လုပ်ဆောင်တတ်သည့်စိတ်၊ တိုင်းချစ်ပြည်ချစ်စိတ်တို့ကို ကောက်စိုက်သူများက ပြောဆိုဟန်ဖြင့် သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

စိတ်ထားအလှသည် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ဂုဏ်ရည်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမနှင့်အညီ မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် မေတ္တာတရား၊ သစ္စာတရားကို တန်ဖိုးထားသည်။ အိမ်ထောင်ရှင်ဖြစ်လာသော မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် ခင်ပွန်းသည်၏ စောင့်ရှောက်အုပ်ထိန်းမှုအောက်တွင် အိမ်ရှင်မကောင်းပီသစွာ ကိုယ်ကျင့်တရားကို ထိန်းသိမ်းသည်။ ခင်ပွန်းသည်၏သွန်သင်မှုကို ခံယူသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် ရှေးအစဉ်အဆက်ကပင် အရှက်အကြောက်ကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသည်။ မိဘဝတ်၊ သားသမီးဝတ်၊ ဆရာဝတ်၊ တပည့်ဝတ်၊ လင်ဝတ်၊ မယားဝတ်၊ မိတ်ဆွေဝတ်၊ အရှင်ဝတ်၊ ကျွန်ဝတ်၊ ရဟန်းဝတ်၊ ဒကာဝတ် ဟူ၍ ကျင့်ဝတ်အသီးသီးရှိရာ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့သည်လည်း မိမိတို့ ဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များကို လေးစားစွာ လိုက်နာကျင့်သုံးကြပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် မိဘကို ဦးထိပ်ထားသည်။ ခင်ပွန်းသည်ကို တန်ဖိုးထားမြတ်နိုးသည်။ သားသမီးကို မေတ္တာထားသည်။ ထိုသို့သော လေးစားမြတ်နိုးဖွယ်ရာ စိတ်အလှပိုင်ရှင်များ ဖြစ်ပေတော့သည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် ရှေးခေတ်စာဆိုတို့သည် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့အပေါ် ထားရှိသည့် စာဆိုတို့၏ သဘောထားအမြင်များ၊ စေတနာများမှတစ်ဆင့် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှတို့ကို စာပေပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးဖြင့် မော်ကွန်းတင်ခဲ့ပေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုလျှင်လည်း မြန်မာအမျိုးသမီးတို့အနေနှင့် ထားရှိသင့်သော ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် စိတ်အလှတရားတို့ကို စာဆိုတို့က စံပြုဖွဲ့ဆို၍ နည်းလမ်းကောင်းများ ပြပေးခဲ့သည် ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ စာဆိုတို့သည် ကျမ်းဂန်လာ မဒ္ဒီဒေဝီကဲ့သို့သော မိန်းမမြတ်

---

[၁] ဝန် နှင့် သိန်းဟန်၊ ဦး၊ ၁၉၆၂၊ ၁၆။

များ၏ စိတ်အလှ၊ စိတ်စွမ်းရည်တို့ကို ဖတ်ချင်ဖွယ်ဖြစ်အောင်နှင့် အတုယူချင်ဖွယ် ဖြစ်အောင် ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးစာဆိုများ၌လည်း ဘဝရှိသည်။ အချစ်ရှိသည်။ စာဆိုတို့သည် ဘဝ၊ အချစ်နှင့် လောကဓံတရားတို့ကို တုံ့ပြန် ရင်ဆိုင် ခံစားရင်း ကဗျာဖွဲ့ခဲ့ကြပြန်သည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ လောကဓံကို ကြံ့ကြံ့ခံ နိုင်သော၊ မေတ္တာစိတ် မွေးနိုင်သော၊ ခွင့်လွှတ်နိုင်သော စိတ်အလှတရားများသည် ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာစာပေလောက၌ မှတ်တမ်းတင် ကျန်ရစ်ခဲ့ပြန်ပါသည်။

နိဂုံး

မြန်မာအမျိုးသမီးများသည် ဘုရားဟောတရားတော်များ၊ ကျမ်းဂန်များနှင့် အညီ ခေတ်အဆက်ဆက် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့သော မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်ထားအလှတို့ကို ဖော်ကျူးသော စာပေများလည်း ခေတ်အဆက်ဆက် ရှိခဲ့ ပါသည်။ စာဆိုတို့၏ စိတ်ကူးများ ကွဲပြားသကဲ့သို့ အမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှကို ရှုမြင်ခံစားပုံ၊ ပြန်လည်ရေးဖွဲ့ပုံတို့ မတူညီကြပါ။ ကျောက်စာစကားပြေ၊ ဝတ္ထု စကားပြေ ဟူ၍ ကွဲသကဲ့သို့ စာပေအရသာလည်း ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ အဲချင်း၊ အိုင်ချင်း၊ ရတု၊ ဟန်ချင်း စသည်ဖြင့် ကဗျာအဖွဲ့ပုံစံ မတူညီသကဲ့သို့ ရွေးချယ်တင်ပြသည့် အကြောင်းအရာ၊ ရေးဖွဲ့ဟန်တို့မှာလည်း ကွဲပြားခြားနားကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော စကားပြေ၊ ကဗျာအဖွဲ့ပုံစံ အမျိုးမျိုးကို လေ့လာခြင်းဖြင့် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့၏ စိတ်အလှတန်ဖိုးကို အနှစ်သာရချင်းမတူ ကွဲပြားစွာခံစားနိုင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကုလား၊ ဦး။ ၂၀၀၆။ ***မဟာရာဇဝင်ကြီး***။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ခင်အေး၊ ဦး။ (စတုတ္ထတွဲ)။ ၁၉၃၁။ ***မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း***(စတုတ္ထတွဲ)။ ရန်ကုန်။

ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)။ ၂၀၁၄။ ***ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ ၁၉၈၂။ ***ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ***(ဒုတိယတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းပုံနှိပ်တိုက်။

ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ ၁၉၈၃။ ***ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ***(တတိယတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီ။ ၂၀၀၄။ ***ရသစာပေအဖွင့်နှင့်နိဒါန်း***။ ရန်ကုန်၊ အင်ကြင်းဦးပုံနှိပ်တိုက်။

ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်။ ၂၀၁၅။ ***စာပေလောက***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်။

တိုက်စိုးနှင့် မင်းယုဝေ။ ၂၀၀၅။ ***မြန်မာစာမိတ်ဖွဲ့***။ ရန်ကုန်၊ အင်းကြင်းဦးပုံနှိပ်တိုက်။

တင်မောင်ဌေး၊ ဦး။ ၂၀၁၇။ ***အင်းဝခေတ်ကဗျာများ***။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ပုည၊ ဦး။ ၁၉၁၃။ ***ဝေဿန္တရာပြဇာတ်***။ S.P.B. Press, Mandalay။

မိမိလေး၊ ဒေါ်။ ၂၀၀၃။ ***အမျိုးသမီးစာဆိုလောကနှင့်ဘဝကြေးမုံ***။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

မောင်မောင်၊ ဦး။ ၂၀၀၆။ ***ဝေဿန္တရာပျို့***။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

မြတ်နိုး၊ မောင်။ ခုနှစ်မပါ။ ***ဝေဿန္တရာလင်္ကာမူဟောင်း***။ ရန်ကုန်၊ ပုံနှိပ်တိုက်မပါ။

မြန်မာစာညွှန့်ပေါင်းကျမ်း (ပထမတွဲ)။ ၁၉၃၁။ ရန်ကုန်။

မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ ၂၀၀၉။ ***စာကိုးအဘိဓာန်***။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ဝေ။

မြင့်ကြည်၊ ဦး။ ၂၀၀၁။ ***မြန်မာ့တေးဂီတအနုစာပေသမိုင်း***။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

ရဝေရှင်ထွေး။ ၁၉၅၈။ ***အန်ချင်း***။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း တက္ကသိုလ်စာတိုက်။

ရှင်ထွေးညို။ ၁၉၆၅။ ***ပါရာယနဝတ္ထု***။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

ရဋ္ဌသာရ၊ ရှင်၊ မဟာ။ ၁၈၉၇။ ***ကိုးခန်းပျို့***။ ရန်ကုန်၊ သမာဓိပုံနှိပ်တိုက်။

ဝန်နှင့် သိန်းဟန်၊ ဦး။ ၁၉၆၂။ ***ခေတ်သစ်ကဗျာများ***။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ တက္ကသိုလ်စာအုပ်ထုတ်ဝေထုတ်ဝေဖြန့်ချိရေးကော်မတီ။

သီလဝံသ၊ ရှင်၊ မဟာ ။ ၁၉၆၆။ ***ပါရာယနဝတ္ထု***။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

သော်ဇင်၊ ဦး။ ၁၉၆၆။ ***ကျေးလက်တောရွာ တေးကဗျာ***။ မန္တလေးမြို့၊ ရဲရင့်စာပေတိုက်။

အဂ္ဂသမာဓိ၊ ရှင်။ ၁၈၉၇။ ***နေမိဘုံခန်းပျို့***။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

ဩဘာသ၊ ဦး။ ၁၉၅၄။ ***ဝေဿန္တရာဇာတ်တော်ကြီးဝတ္ထု။*** ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။